

קרוב אליך

גיליון 195
ז' חשוון תשע"ח
פרשת לך-לך

הולכים לאמא

סיפורו של הציון בבית לחם
הוא גם סיפורם של דורות רבים
ונשים צדקניות שלא ויתרו.

14 לרגל י"א במרחשוון, יום פטירת רחל אמנו

אם אני לא לבן
צחור, כנראה
שאני שחור
משחור

נפשי בשאלתי
הרב יהושע שפירא

32

ילדים! מחכים
לכם בפנים!!! 22

תפסיקי לומר לי שאני
הזויה וצריכה להתקרקע
/ עומק הקשר 20

אחרי לעתודה!

בס"ד

העתודה האקדמית לב פותחת את שעריה לצעירים
הרוצים להצטרף לקבוצה איכותית הנבחרת בקפידה,
ללימודי בית מדרש בראשות הרב יוסף צבי רימון
בשילוב לימודי תואר ראשון במקצועות ההנדסה
ברמה האקדמית הגבוהה ביותר!

מבחר תוכניות לימוד:

- הנדסת חשמל אלקטרוניקה
- הנדסת תעשייה וניהול
- הנדסת אלקטרו-אופטיקה
- הנדסת מערכות תקשורת
- הנדסת תוכנה
- מדעי המחשב

עתודה
אקדמית
עילית

בסיום הלימודים תשרתו כקצינים תורניים לוחמים טכנולוגיים וערכיים
המובילים את היחידות המובחרות ביותר בצה"ל.

האורחים
הזמינו את עצמם
לשבת?
זרזם!

**חייג עכשיו!
*8510**

**רק בנעם 1 - מיכל מים חמים וקרים
שמשפיקים לכולם לכל השבת!**

נעם 1, הבר עם המיכל המשפחתי לשבת שמכיל עד 40 כוסות מים חמים במיכל ענק שיספיק לך ולכל האורחים למשך כל השבת!

נעם 1

זרזם בכל מצב

משווק בלעדית
בישראל ע"י:
אפיקים
פתיחת סניף ט"ו

בר המים היחיד
המאושר
לשימוש בשבת

כולנו

השנה נותנים מעשר עני

נותנים 'מעשר עני'*

ומסייעים למשפחות לצאת ממעגל העוני

מכון התורה והארץ המתמחה בתרומות ומעשרות, בשיתוף עם עמותת 'מקימי', המעניקה סיוע וליווי כלכלי למשפחות במצוקה, מאפשרים את קיום מצוות 'מעשר עני' בהידור ובקלות במטרה להוציא משפחות ממעגל העוני.

*מהו מעשר עני?

השנים ג',ו' לשמיטה הן שנות מעשר עני.
מעשר זה שמפרישים מהפירות והירקות חובה לתת לעניים.

מכון התורה והארץ
כפר דרום ת"ו - שבי דרום

מקימי
השער לכלכלה נבונה

עלות המנוי - 80 ש"ח לשנה

לפרטים ולהצטרפות: מכון התורה והארץ - קרן 'בית אוצר'
www.toraland.org.il | 08-6847325

איך מתחדשים?

לבקוע את נהר נבר

אריק מלכיאלי

מרצה לחסידות

ראשית יש צורך לדעת שהדרישה להתחדשות בעבודת ה' אינה רק רעיון חסידי נחמד, אלא דרישת חז"ל המעוגנת בלשון התורה "אשר אנכי מצווך היום" – בכל יום יהיו בעיניך כחדשים". התחדשות היא 'מאסט'.

שורש הבעיה הוא שלנפש האדם יש מנגנון הסתגלות משוכלל;

אנחנו מתרגלים מהר הן למצבים טובים כמו נישואין, ילדים ובריאות, ולא מעריכים או חשים את האושר הגדול, והן למצבים קשים, דבר המסייע לאדם לשרוד אותם. אגב, יש מנגנון דומה שהוא אימת הרפואה, והוא של חיידיקים שמתרגלים לאנטיביוטיקה ונעשים עמידים לה.

בנוסף ישנן 'קליפות' מיוחדות שעניינן הוא לקרר את האדם, שלא יתלהב יתר על המידה. מקליפת עמלק ועד לקליפת 'נהר נבר' – 'כבר' שמעתי על כך ואין מה להתפעל מדי. הוא מסתכל על החדשות בחשדנות.

מה כן אפשר לעשות?

התחדשות חיצונית. כלל הברזל "אחר המעשים נמשכים הלבבות" תקף גם כאן. ככל שאדם יצור לעצמו סיטואציות שמעוררות בו התחדשות, וזה יכול להיות מספר חדש ועד למיקום חדש לרהיטים בסלון, כך גם בלב תתעורר החדשות.

התחדשות פנימית. תחושת הסיזיפיות היא נחלת השגרה והכוחות החיצוניים שבאדם,

אך כשמדובר במשהו שנוגע לעצם הנפש, שם תמיד זה מרגש מחדש. כשיהודי משתדל לעבוד את ה' ולעורר את הכוחות הנעלמים והגבוהים שבנשמה, דבר שנעשה על ידי לימוד פנימיות התורה ודביקות בצדיקים, הוא זוכה להיות יותר ויותר חי, 'טרי' ונמרץ.

התחדשות בעניין. גם בדברים מוכרים, ככל שאדם מגלה עומקים חדשים הוא מתרגש ומתחדש.

בנוסף, היות שהתורה והמצוות הן בעצם למעלה מממד הזמן, ככל שאדם מבין ומתחבר לכך הוא יכול להרגיש בהן התחדשות תמידית שלא פגעה בה תחושת השגרה, הבאה כשנמצאים תחת שליטת הזמן.

זמנים המסייעים לכך – חודש תשרי ותחילת שנה הם גורמים המסייעים לנו לצאת מהמעגל האינסופי של השגרה ולהתחיל תמיד מחדש. גם לשינה בכל יום יש תפקיד חשוב ביכולת שלנו לעשות 'רענן' כל יום. חדשים לבקרים רבה אמונתך!

נצל את זה

דוב בעריש גונן

אור השבת

בנפש תלויה ההתחדשות. וכשנצליח לגעת בנפש, נרגיש את ההתחדשות בכל האברים, ואפילו במוח, שהוא שכל קר, גם בו יגע אור ההתחדשות, והוא יתחיל לחשוב בכיוונים יותר מחודשים ומאירים, והנפש תלויה בדיבור. מי שאינו שומע ואינו מדבר, נקרא בגמרא 'שוטה', מכיוון שכל הנפש מתחדשת ומתמלאת דרך השמיעה ודרך הדיבור.

אדם שרוצה להתחדש לא יכול לשבת בחיבוק ידיים, ולרצות שהעולם שלו ישתנה לטובה. אם אתה רוצה שינוי, אתה צריך לחדש את הנפש למקום טוב יותר ממה שהיא עכשיו.

התחדשות איננה רק שינוי, אלא להבין עוד הפעם את מה שאני במילא עושה, לקבל משנה תוקף ובהירות חדשה במה שאני עוסק,

ואיך תחדש את הנפש? דרך השכל החדש שהיא תשמע, שזה פשוט לקום מהשגרה האפלה, ולחפש ולדרוש את ה'. עוד שיעור משמח, עוד חידושים בעומק היהדות, ואפשר גם לחזור על ספרים שלמדת ושיעורים ששמעת, כי פשוט שכחת כבר, שכחת מה קורה אתך. שכחת למשל שכשאתה מניח תפילין יוצא כרוז בכל העולמות כולם ואומר: "תנו כבוד ויקר לצורת עבד המלך", ככתוב בזוהר הקדוש.

פעם נכנס מור זקני שליט"א (הרב יצחק דוד גרוסמן) למורו ורבו הרב הקדוש מלעלוב, ושאלו על דבר אשר

למד את הצוואה של בעל היסוד ושורש העבודה, וקיבל מכך התעוררות וחיות עצומה בעבודת ה', ומה יעשה עכשיו כדי שתהיה לו עוד הפעם התעוררות כזו? ויענה הצדיק ויאמר: "לומדים עוד הפעם..."

כוח השמיעה הנכונה יכול להחיות בן אדם מרבצו באפולוליות העולם, רק תשבור את העצלות שמתפשטת באבריך, ותלך לשמוע דיסקים של שיעורים, ניגונים חדשים בעבודת ה', יש כל כך הרבה דיבורים טובים בעולם, והאדם יושב ובוכה 'מה אעשה? אין לי חשק'. אבל אחי היקר, ה' אוהב אותך, והוא שלח לנו צדיקים עם דיבורים מחיים נפשות, לך תנצל את זה.

היום יומולדת

נעמי מרגלית

ראש בית מדרש יוצר בת ח'ן

בכל מציאות שנימצא בה קיימת עבורנו בחירה כיצד לחיות אותה, בתנועה והתחדשות או שמא בכבדות וקיבעון. "אל תהיה זקן" אמר רבי נחמן, ולימד אותנו שזקנה היא מצב נפשי בחירי, ללא קשר לגיל.

הבעל שם טוב אומר שהבריאה לא הסתיימה במעשה בראשית, וכי ה' ממשיך לברוא את עולמו ואת בריותיו כעת ומחדש בכל רגע את מעשיו. כוח ההתחדשות מוטבע בעולם ומזמין אותנו להתחבר אל התדר הרוחני הזה בכל רגע. זמנים בהם אנחנו מרגישים תקועים, מביאים אותנו לא פעם לסוג של תסכול וייאוש, ומשליכים אותנו אל הזקנה שמבקשת ללכוד את נפשנו לתוכה. הבעל שם טוב מזמין אותנו להתסכלות מתודעה אחרת: "יראה האדם את עצמו כנוול זה עתה, ומתילד כעת בידי הבורא ברוך הוא בכל רגע מחדש" (ספר הכללים). כל יום וכל רגע הם חידוש, והעיקר הוא להאמין ולדעת שגם אם טעייתי, בעוד רגע(!) אני יכול להיוולד או להוליד מתוכי דברים חדשים, להפוך דף ולרשום רשימות של רצונות חדשים.

זכורה לי תקופה בחיי בה לא מצאתי לימוד שימלא את צימאוני, חשתי

תסכול והרגשתי שאין לי לאן ללכת... אבל בהתבוננות עמוקה הבנתי שזו הזמנה להתחדשות. זוהי מתנת חיים להסכים ולקבל את הקריאה הפנימית למצוא בתוכנו מקומות חדשים ולהאמין שבכל רגע יכול להיפתח בפנינו שער חדש.

חשוב לדעת שהצורך בהתחדשות תמידית יכול להביא אותנו אל מצב

בו אין לנו נחת ותענוג מהעשייה שלנו וזה גורם ל"אי שקט כרוני" ולתנועת נפש סוערת. לכן, היכולת לשהות ולהתמיד בדברים השגרתיים, לחזור על ההנהגות והמעשים מיום האתמול ובתוכם למצוא ש"יהיו בעינינו כחדשים", הוא אתגר לא פחות יצירתי ומעצים. פיתוח מיומנות כזו מביא להעמקה, יציבות ורוגע פנימי, ובעיקר להתענג ממעשינו. אל לנו לחשוש שמא ניתקע באזור הנוחות שלנו מאחר ועצם היכולת לפתח מבט מחדש במקום בו אנו נמצאים, היא עצמה חידוש יקר.

סמרטפון רק עם ואצאפ !

WhatsApp

שקט נפשי להורים שמחה לילדים !!
עפ"י הנחיית גדולי הדור
חפשו בגוגל : בלוק פון

« חסום ומוגן מפני אינטרנט פוגעני
« חנות אפליקציות נקיה ומוגנת
« מאות אפליקציות חינמיות מכל תחומי החיים
« שקט נפשי להורים - הילדים מוגנים
מפגעי האינטרנט
« הילדים מאושרים שיוכלו להשתמש בואצאפ
באופן חופשי

מבצע חזק !
מכשיר חדש
החל מ- 400 ₪

מוכרים את כל סוגי
המכשירים הכשרים
החל מ- **150 ₪**

מוכרים את כל סוגי
הנוקיה
החל מ- **180 ₪**

מרכז הזמנות ארצי
052-2-129-129

זול פון
סלולר ומחשבים

חנות ומעבדה מספר 1 בירושלים
רח' פינס 9 ירושלים | zolphone.co.il

צילום: לירון שמש

נח? לך לך!

הרהרתי פעם בעת התבודדות, איך אדע אם הדבר הקשה שעובר עליי הוא ניסיון? ואז הבנתי שהשאלה עצמה היא לא נכונה.

באררט. זה לא נוח (חחח) אפילו לספר על המבול הקרב ובה הוא לא ביקש מנח, אלא רק לבנות תיבה. וכשיראו אותו בונה תיבה האנשים ישאלו והוא יספר. נח לא צריך ליזום. ואילו אברהם אבינו, כבר בגיל שלוש הרעיש את כל האזור, שידעו כולם שיש מנהיג לעולם! החיים מלאים ניסיונות הם, מלמד אותנו אברהם אבינו. ניסיון מלשון "נס להתנוסס". כשם שאפשר ליפול מכל ניסיון, אפשר גם לעלות לדרגה חדשה וגבוהה יותר. הרהרתי פעם בעת התבודדות, איך אדע אם הדבר הקשה שעובר עליי הוא ניסיון? ואז הבנתי שהשאלה עצמה היא לא נכונה. ניסיון הוא מצב שאני קובע שהוא ניסיון, ובגלל שהגדרתי אותו כניסיון הוא באמת ניסיון. שהרי ניסיון הוא ההבנה שבכל מצב הבחירה חופשית היא, וכידי לקבוע איך הוא ישפיע עליי, בין אם זה על ידי אמונה, ביטחון, תפילה או מעשים. כך טבע ה' את עולמו ונתן לבני האדם את הבחירה. ה'נתיבות שלום' מעודד אותנו בעניין הניסיונות. הוא אומר: הניסיונות שאברהם אבינו עמד בהם במסירות נפשו, הם שנותנים לנו, לבניו בכל הדורות, כוח לעמוד בניסיונות החיים. שנוכח ללכת בדרכי אבותינו בתמימות, בפשיטות ובשמחה!

כל שנה אחי יונתן אוהב לומר: הגוי הראשון זה "נח". היהודי הראשון זה "לך לך". אל תחפש את הנוחות. לך לך! לאן? למה? מה יהיה? תגלה בהמשך. בינתיים "לך לך!" אני יכול לזהות יהודי באמצע מוזיאון בלונדון. ניכר בו שאין לו שקט מהעולם הזה. יהודי חייב לשנות, לשפר, לתקן! מנגד, יש את אלה שדבר ראשון מחפשים את הכיסא הנוח להתרווח עליו. מוסיפים עוד כרית לצוואר ומוודאים שיש קפה ועוגה בלובי. שמתם לב שאת נוח מציגים לפנינו: איש צדיק, תמים. קורות חיים עשירים. ואת אברהם? אפילו לא מילה אחת. "ויאמר ה' אל אברם", מי זה? מה הוא עשה? שמעתי על כך הסבר על דרך המוסר: יהודי לא רואה עצמו לא צדיק ולא תמים. הוא עוד צריך לעמוד בניסיונות, ותמיד נמצא בתחילת הדרך. היה לי פעם חברותא עם ר' אייל ריס מאסנט בצפת שאמר לי: "למה אנחנו החב"דניקים מתפללים מאוחר כל יום? הרי זה מצב לא נוח להיות לפני תפילה - לא אוכלים, אסור לעשות מלאכה. אתה לא פה ולא שם". ואז הוא שתק קצת, חייך וענה: "זוהי טוב ליהודי להיות במצב כזה!" הקדוש ברוך הוא לא ביקש מנח להקים בית יהודי

yaelkab@gmail.com

נשים על קבסה

מעשה באבדה

כל זאת חצי מהחברים שלי נוסעים להודו, להתחבר למשהו אחר.

מאז ומתמיד החיים היהודיים היו צבועים בגוונים שמושפעים מהסביבה בה חיו, וזה בסדר גמור כל עוד שומרים על הגבולות המדויקים. אבל כשאנחנו מושפעים מכל כך הרבה תרבויות במקביל, ואין לנו ניגון מיוחד משלנו זה באמת מבלבל. אני מנסה להצביע על מוזיקה, סולמות, צלילים, מהלכים, סאונדים, פסקול יהודי שיכול להיות מזוהה עם המושג "חיים יהודיים בארץ ישראל" ולא ממש מצליחה. חוץ מאשר המנגינות והשירים בבתי הכנסת, אותם לצערי לא שמעתי כבר כמה שנים הודות לצאצאים בהם התברכתי, איזה צלילים ושירים נוכחים בחיים הפרטיים היומיומיים שלי כאישה יהודיה דווקא?

דיונים רבים היו ועוד יהיו על המושג "מוזיקה יהודית". ברור לכולנו שהתוכן אמור לשרת את ערכי היהדות, באופן כזה או אחר, אבל לשאלה המשמעותית - איך נראית הצורה המוזיקלית שלו, ומה מיוחד את הצליל היהודי משאר המנגינות בעולם - עוד לא שמעתי תשובה ראויה המניחה את הדעת.

במסגרת העיסוק במוזיקה בכלל ובמוזיקת עולם בפרט אני מקשיבה ומתבוננת בתרבויות שבטיות שונות - מהודו דרך ספרד, מארצות ערב ועד אפריקה. שם המחול והמוזיקה מתחברים סביב טקסים המקובלים באותה תרבות ומבטאים אותנטיות וייחודיות. אני צופה מרותקת ומשהו מזדעק בתוכי: ואיפה שלנו?? מה מחכה לי כאן,

אבא שלי תימני, אמא שלי אשכנזייה - חצי הונגרית וחצי צ'כוסלובקית. בעלי חצי מרוקאי וחצי תימני. כשישאלו את הילדים שלי "מאיזו עדה אתה?" אף תשובה לא תהיה מדויקת לגמרי.

בתעודות הלידה שלהם כתוב שהם "חצי תימנים", אבל זה נכון רק מבחינה מתמטית. הנוסח בתפילות, המנהגים, השירים והתבשילים בבית הם של עדות המזרח. מצד שני יש לנו סנטימנטים וזיקה לתרבות מזרח-אירופה, היכרות מעמיקה עם ניגוני התפילות בימים הנוראים, ואפילו בפסח אנחנו מזדהים ומכבדים את המסורת האשכנזית, בצורת תוספת קניידלאך למרק התימני עם החילבה. שלא יגידו שהספרדים חוגגים לבר בפסח עם ההקלות שלהם. אנחנו תרוכות פסיפט צבעונית, יצירה נדירה מתקופת קיבוץ גלויות.

כנראה שבעוד כמה דורות ההשתייכות העדתית כבר לא תהיה עניין לעסוק בו. השיבה הפלאית מאלפיים שנות גלות יחד עם בליל הריחות והטעמים, הצלילים והמנהגים - הולכת ומתרחקת, ואנו הולכים ומתאחדים בחזרה להיות עם אחד.

אבל עד שזה יקרה אני חייבת להודות שאני קצת הולכת לאיבוד:

ברדיו אני שומעת שירים שנשמעים כמו באמריקה, בדוכני מזון מהיר מוכרים אוכל כמו באיטליה, בירושלים יש רכבות באמצע העיר כמו במזרח אירופה, הלבוש שאני רואה סביבי נראה מערבי לחלוטין כמו בכל עיר מתקדמת בעולם, ולמרות

לעבודת ה' בלא מחת

סדנת **אבאשן** ללמוד ולתרגל עבודת ה' מתוך תקוה, שמחה ומעוף

לזהות את הקושי בעבודת ה', למצוא את האוצרות, הגבולות והשליחות שלך ולהצמיח את כנפי הרוח היחודיים לך בעבודה סדנאית הפותחת את הלב ובונה ביסודיות ובשיטתיות את עבודת ה' הפרטית של כל אחד מהמשתתפים

סדנה **לאגברים** | **כ"ה בחשוון** ימי שלישי | 17:30-21:30 | רמת גן

כנפי רוח **ברשת** ימי ראשון | 20:00-22:00 | דרך המכללה הוירטואלית לחיים

עם
הרב יהושע שפירא

בתהליך מובנה,

ראשון בסוגו,

בן 12 מפגשים

המועבר באופן אישי

ללמוד, להיפגש, להעריך

לפרטים:

avakshech@gmail.com | 058-5000738

צלי"ש לחיילים

פרץ איינהורן

ויותר קשר עם עוד מאות חיילים, פשוט נצליח ליצור מהפכה, שיהיו אלפי רבנים ותלמידים, ראשי ישיבות וראשי מכינות מכל הארץ, שידעו שיש תמיד קו פתוח להתחזק בעבודת ה' יתברך.

זה לא דבר חריג, זה לא רק לחלשים, זה לא רק לאנשים עם בעיות, זה לא צריך להיות בסתר, זה צריך להיות "ברוב עם הדרת מלך" - אני רוצה להיות חלק מחבורות של עובדי ה' יתברך בכל הארץ, זה לא רק כדי לסור מהרע, אנחנו רוצים להוסיף טוב וטהרה במסירות נפש, לקרוא בשם ה' בקול גדול, להיות זמינים לרעיונות טהורים וקדושים של חברים ולעזור לממש אותם, להגשים חלומות טהורים, להפיץ תורה בכל אתר ואתר.

4. מי שמרגיש רעב - להשיג לו אוכל, לקנות לו משהו משביע וטעים או להכין לו משהו, או לפחות לנסות לרוץ בשבילו במסירות נפש ולהגיד לו: "אחי, אני אעשה הכל בשביל לתת לך להכניס משהו לפה".

"רחמנא ליבא בעי" - ה' יתברך את הלב רוצה, וגם האחים שלנו, וגם אנחנו בעצמנו, בעיקר רוצים את הלב של ההורים, האחים והחברים שלנו. אם נרגיש כולנו, בכל הסביבה, שכולם מוכנים לתת לנו את הלב שלהם בשביל לעשות לנו טוב, זה פשוט ירים אותנו, כל היום נהיה בשמחה, "וכמים הפנים לפנים, כן לב האדם לאדם" - כשאדם הולך עם לב שמח ובטוח בה' יתברך ובכל משרתיו, הוא גם יודע ורוצה ונותן גם את הלב שלו לכל הסובבים אותו, ואז נוצר קידוש ה' עצום מכל האחדות הנפלאה הזאת שמחברת את כל ישראל קדושים יחד.

זהו, אחים יקרים ואהובים!

אני מאמין באמונה שלמה שאם כולנו נצליח להמשיך לינוק כוחות מאברהם אבינו שחי בקרבנו, אנחנו פשוט צועדים לקראת קומה חדשה ונפלאה של הפצת תורה וטהרה שלא הייתה כמותה בעולם.

מאות ואלפי חבורות קודש המפוזרות בכל הארץ והתוועדות אחת לשלושה חודשים ביחד באולם גדול עם גדולי הרבנים וראשי הישיבות.

וואוו, אני כל כך מתפלל שזה כבר יהיה, חייבים להתאגד, צריך שיהיו נציגים בכל הארץ שיביאו עוד חבר או שניים ולאט לאט נגדל ונגדל ונגדל ונחיה חיים שלמים למען שמו הגדול הנקרא עלינו, ובעזרת ה' נזכה להקים משפחות עם ילדים טהורים שמגיל אפס כבר יהיו חלק מחבורות של עובדי ה' יתברך, וגם להם יהיה רב, כן, לילדים הקטנים. השבוע היה יום פטירתו של האדמו"ר מפאסצנה זצ"ל

שהוא היה הרב והאדמו"ר של כל הילדים הקטנים, האדמו"ר זצ"ל היה אומר שהמבוגרים יצליחו להסתדר, אבל מי יהיה הרבי של הילדים וידריך אותם להיות טהורים ובעזרים בעבודת ה' יתברך?

ברוך הוא ובורך שמו, איזה חיילים צדיקים יש לנו. אין עוד צבא כזה בעולם כולו! חיילים שהטהרה כל כך חשובה להם: טהרת הלשון, טהרת העיניים, טהרת הברית, טהרת המחשבות, פשוט פלאי פלאות.

פעם למדתי שיש ארבעה מצבים שבהם אנשים מכורים רצים להתמכרות שלהם יותר:

ראשי תיבות עכ"ר:

- ל עייף
- נ נועס
- ב בודד
- ר רעב

אנחנו צריכים להתאמץ כמה שיותר לתת מענה בחבורות של עבודת ה' יתברך לכל ארבעת המצבים הללו:

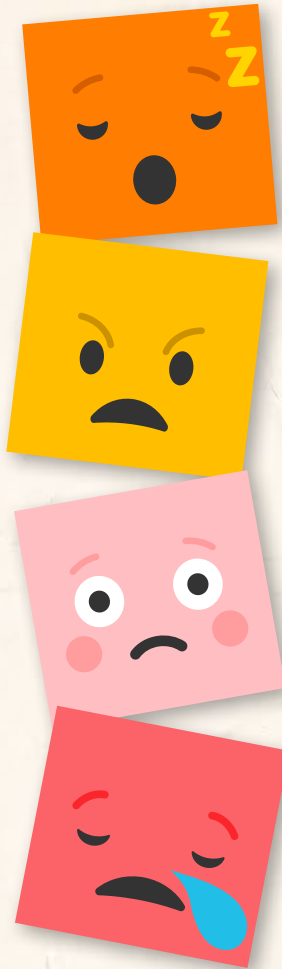
1. מי שמרגיש עייף - לעזור לו להשלים שעות שינה, להחליף אותו בשמירה, לתת לו איזו פחית קרה ודבר תורה משמח, ואולי אפילו לנסות לרקוד איתו וריקוד קטן.

2. מי שמרגיש נועס - "דאגה בלב איש ישיחנה ודבר טוב ישמחנה", לגשת ולדבר עם החבר, לשמח לו את הלב על ידי הקשבה אמיתית ונתינת דברים טובים שיכולים לרצות אותו. צריך להתפלל לה' יתברך שיתן לנו תמיד רעיונות יצירתיים, רעיונות שגורמים גם לכועסים לחיך בסוף.

3. מי שמרגיש בודד - שיהיה לו תמיד את המספר שלי, ובלי להתלבט, ובלי לחשוב: "אולי אני מפריע לך", "הוא עסוק", "יש לו אלף דברים על הראש", "הוא רב", "יש לו משפחה וילדים", "הוא עסוק בדברים יותר חשובים", "מה אני אגיד לו", "מה הוא כבר יחדש לי", "להתקשר בשעה כזאת...", "הוא גם ככה כמעט בטוח לא יענה לי..." מלא מלא סברות חכמות יש ליצר הרע כדי שתמשיך להרגיש לבד, מתוסכל, כועס על עצמך וחצי או כמעט לגמרי מיואש.

אח שלי! קח את הפלאפון, תחייג: 054-2127666 - לא ענית, שלח גם הודעת טקסט וגם הודעת וואצאפ ותכתוב מכל הלב מה אתה מרגיש, אני אעשה כל מאמץ לענות לך מיד, ואם אין לי אפשרות, אחזור אליך בהודעות או בטלפון מיד כשאתפנה. נתחזק ביחד ב"כל דרכיך דעהו"!

אני מאמין באמונה שלמה שככל שיהיו יותר טלפונים, יותר הודעות

חדש! ספר מספר 8 יצא לאור!

מבצע! ספר 79 רק ב-8 ספרים 379 רק ב-1

כולל משלוח פתח הבית!

קרן ההפצות מנחים בראש: יהודי | רח' האומן 25, ירושלים | לפרטים: 02-6794122 | www.roshy.org

מוזמנות לקחת חלק **במהפכת התשובה התל אביבית!**

מחפשת גרעין? בואי לשירות לאומי

בגרעין המשייתי של ראש יהודי.

שירות ממלא ומאתגר בקירוב לבבות והפצת יהדות עם עשירים המחפשים חיבור. השירות כולל מגורים בתל אביב, פעילות בערבים, שבתות וחגים.

לפרטים: הודסה 058-6220278 | ראשי יהודי

סקירת ספרים חדשים מבית 'מעיינותיך' לקראת היריד בי"ט כסלו

לדעת להאמין

מאת הרב יחזקאל סופר

כבר בספרות חז"ל אנחנו מוצאים התמודדות עם שאלות שהעלתה תרבות הזמן על האמונה היהודית. ספרות המחשבה הפילוסופית היהודית של ימי הביניים עוסקת בהרחבה בסוגיות האלה ופורשת את עמדת היהדות. בעידן המודרני התעוררו שאלות חדשות, בעקבות ההתפתחות המדעית והטכנולוגית.

המחבר למד בישיבות הליטאיות פוניבז' ובריסק ולאחר מכן בתומכי תמימים בכפר חב"ד. לימד אלפי תלמידי חטיבות ביניים בזרם הממלכתי והקיבוצי, במסגרת 'מכון בר מצווה', שימש מרצה ברבנות הצבאית, כיהן עשרים שנה כרב הקמפוס באוניברסיטת בן-גוריון בנגב, ונחשב אחד המרצים המבוקשים בנושאי יהדות וחסידות.

בספרו הוא מציג משנה סדורה, הנוגעת במגוון השאלות שהעולם המודרני מפנה לעבר אמונת ישראל. הספר דן בזהות יהודית, באמונה בבורא עולם, בתכלית הקיום, בתוקפו של מעמד הר סיני, בתורה שבעל פה, בידיעה ובחירה, בשאלה למה צדיק ורע לו, בזוועת השואה, במצוות המעשיות אל מול האמונה בלב, במעמדו של רבי ובאמונה בביאת המשיח.

בכל הסוגיות האלה דן המחבר בשפתו הייחודית, שגם ההומור לא נעדר ממנה, והוא משלב את התשובות שנתנו גדולי המחשבה היהודית לדורותיה עם האור המיוחד שמעניקה תורת החסידות.

התוועדות

עם הרב שבתי סלביצקי

שולחן גדול וסביבו פירמידות צפופות של אנשים העומדים ובולעים בשקיקה כל מילה – כך נראית התוועדות טיפוסית של הרב שבתי סלביצקי.

הרב סלביצקי הוא שליח חב"ד הראשי בבלגיה. תלמיד חכם, עובד ה' ואיש עתיר עשייה. כל אלה, לצד אישיותו הלבבית, מתחברים לסגנון המיוחד שבו הוא מדבר בהתוועדויותיו, המושכות אליהן קהל רב.

בהתוועדויות האלה הוא מעביר רעיונות עמוקים בשפה קולחת, משלב את דבריו בסיפורים ובשפע דוגמאות מהחיים. הקהל יוצא מההתוועדויות עם עצות לחיים, הדרכות בעבודת ה', פתרונות לבעיות בחינוך, בזוגיות ובשלום בית.

בספר שלפנינו כחמישים פרקים, ובהם מדור על חגי ישראל והמסר שלהם לחיים. הסגנון הלבבי והבלתי-פורמלי הופך את הקריאה לחוויה נעימה, המעוררת את הלב ואת המחשבה.

להשיג בחנויות הספרים המובחרות
וביריד ספרי החסידות בי"ט כסלו בבניני האומה

הולדתה של מוכוונות הפנים

הזה על המערב כולו. עדיננו הוא עידן פרופיל הפייסבוק – סמלה המובהק של מוכוונות-האחר.

האם חברה כזו היא בת-קיימא? שאלה טובה. על כל פנים, מחקרם המעמיק של שלושה מאיר לנו ממד מאלף בפסוק שבפתח פרשתנו, הפסוק שחולל את עם ישראל – "וַיֹּאמֶר ה' אֶל אַבְרָם: לֵךְ לְךָ מֵאֶרֶץ וּמְוֹלָדֶיךָ וּמִבֵּית אֲבִיךָ אֶל הָאֶרֶץ אֲשֶׁר אֹמַר לְךָ" (בראשית יב, א). אברם נצטווה לעזוב מאחור את מקורות מוכוונות-המסורת ("בית אביך") ומוכוונות-האחר ("ארצך", "מולדתך"). אברם נועד להיות אביו של עם מוכוון-פנים.

כל חייו של אברהם הם הישמעות לקול פנימי, קולו של אלוהים. אברהם לא פעל כפי שפעל מפני שכך נהגו אבותיו תמיד, וגם לא מפני שכך היה מקובל על בני זמנו. היה לו האומץ לעזוב את דרך אבותיו וגם לפנות עורף לטרנד העכשווי. "כל העולם כולו מעבר אחד, והוא מעבר אחד." ה' בחר בו, כפי שנקרא בפרשת השבוע הבא, "למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחרי וְשִׁמְרוּ דְרָכָה ה' לַעֲשׂוֹת צְדָקָה וּמִשְׁפָּט" (בראשית יח, ט) – וכך יישאו איתם את הקול הפנימי הזה בכל אשר ילכו. המוסר של אברהם ובניו וביתו אחריו היה מוסר של צדק-ואשמה, לא של כבוד-ובושה ולא של קונפורמיות-וחרדה. מכאן מרכזיותו של החינוך ביהדות, שכן עם ישראל נקרא לדבוק בערכיו גם כאשר הוא מיעוט בתוך תרבות בעלת ערכים הפוכים.

זה היסוד לנחישותם המופלאה של היהודים לאורך הדורות, וזה סוד הישרדותם בעידנים של תמורה, של חוסר ביטחון וגם של אסונות לאומיים. מי שברוחו ובלבבו חקוקים ערכים לבלי הימחות יכול לעמוד איתן אל מול הרוב ולשמור על זהותו גם בשעה שכל היתר מאבדים את ערכיהם שלהם. קול פנימי זה הוא אשר הנחה את האבות והאימהות לאורך ספר בראשית – זמן רב לפני שהיו לעם, זמן רב לפני ניסי ספר שמות שהתחוללו לעיני המונים.

הזהות היהודית הינה הקול הפנימי הזה, הנלמד בשנות הילדות ומתחזק בלימוד הנמשך כל החיים ומתהדהד יום יום בתפילות ובעבודת ה'. קול זה הוא הנוטע בחיינו את חוש הכיוון. הוא מקנה לנו את הפְּטָח שבידיעה כי היהדות שרדה יחידה מכל התרבויות והציוויליזציות שהקיפוה בימי קדם, שרק היא לא נשחקה בגלגלי ההיסטוריה. הוא הנוסך בנו כיום את העוז להתעלם מתפניות השווא ופיתוייו של העכשיו בלי למנוע מעצמנו את הטוב, היפה והמועיל המתחדשים בעולם.

אנשים מוכווני-פנים נוטים להיות חלוצים, לחקור את החדש ואת הלא-נודע גם מתוך שמירת אמונים לישן. תנו דעתכם, למשל, לעובדה שבשנת 2015 מנה המגזין 'טיים' את ירושלים, אחד המרכזים הדתיים העתיקים בעולם, עם חמשת מרכזי יזמות ההיי-טק העולמיים שצמיחתם היא המהירה ביותר. אנשים מוכווני-מסורת חיים בעבר. אנשים מוכווני-אחר מתבוססים בהווה. ואילו אנשים מוכווני-פנים נושאים את העבר אל ההווה, וכך יש להם די ביטחון עצמי לבנות את העתיד.

הרעיון משנה-החיים של מוכוונות-הפנים – האומץ להיות שונה – נולד במילים "לֵךְ לְךָ", שאפשר להבינו גם כ"לֵךְ אֲלֵיךָ": לך אחר הקול הפנימי שלך, כפי שעשו אלה שבאו לפניך, והמשך את הליכתם על ידי כך שתטעין בערכי נצח את העולם המשתנה בלי הרף.

האם האופי הוא עניין אישי לגמרי, או שהתרבות הסובבת מעצבת אותו? האם המקום והתקופה שאתם חיים בהם משפיעים על תכונותיכם, על סוג האדם שאתם – רגועים או חמי מזג, אמיצים או פחדנים, כריזמטיים או אפורים?

את השאלה הזו העלו שלושה סוציולוגים יהודים-אמריקנים גדולים, דייוויד רייזמן, נייטן גלייזר ורעואל דני, ואת ממצאיהם העלו בספרם הקלאסי משנת 1950 "הקהל הבודד". הם טענו כי סוגים שונים של נסיבות היסטוריות יוצרים סוגים שונים של אנשים. בחברות עם שיעור ילודה גבוה ותוחלת חיים נמוכה נוטים אנשים לפתח תכונות אופי שונות מאלו המתפתחות בחברות העומדות על סף צמיחה מהירה – ושונות מאלו המתפתחות בחברות דועכות. כמוכן, לא כל האנשים בחברה מסוג מסוים דומים זה לזה באופיים, ובכל זאת אפשר לדבר על קווי אופי אופייניים לאוכלוסייה שלמה, לתרבות שלמה.

חברות בעלות שיעורי ילודה גבוהים ותוחלת חיים נמוכה, כגון החברות הפיאודליות באירופה בימי הביניים, נוטות להצמיח אנשים מוכווני-מסורת: אנשים שעושים מה שהם עושים כי "כך היה תמיד". בחברות אלו, שרבות מהן הייררכיות עד מאוד, המאבק העיקרי הוא להישאר בחיים. הסדר נשמר באמצעות ההקפדה שאנשים ייצמדו לכללים ולתפקידים. מי שנכשל בכך נידון לבושה.

חברות שעל סף צמיחה – חברות בשינוי, כגון אירופה בתקופות הרנסנס והרפורמציה – מייצרות טיפוסים מוכווני-פנים. התרבות נמצאת במצב של תמורה. הניעות (מוביליות) בחברה גבוהה. האוויר רוחש המצאות וגילויים. מתוך כך, הבריות נדרשות בלי הרף להסתגל לאתגרים חדשים בלי לשכוח לאן הן הולכות ולמה, כלומר לצפות פני עתיד אך לשמור אמונים לעבר. חברות כאלו מקדישות תשומת לב רבה לחינוך. הצעירים מפנימים את ערכי הקבוצה, ובבגרותם הם משתמשים בערכים אלה ככלי ניווט. הם נושאים איתם את עולמם הפנימי הזה בכל אשר יעשו ובכל אשר ילכו. לכישלון בחברות אלו נלווית לא בושה אלא אשמה.

ולבסוף, החברות הנמצאות כבר מעבר לשיא הישגיהן ולפסגת צמיחתן, ועומדות על סף שקיעה. תוחלת החיים גבוהה. שיעור הילודה בצניחה. השפע חוגג. המחסור הוא רק זיכרון ישן. נטל הטיפול בילדים, בקשישים ובנצרכים עבר ברובו הגדול לרשויות. פחת הצורך בטיפוסים מוכווני-פנים של העבר, הנחושים, הממוקדים, מלאי המוטיבציה. האתגר העיקרי אינו להתנהל בסביבה החומרית, אלא להסתדר עם אחרים ולזכות באישורם. במצב זה צומח טיפוס-האופי השלישי: האדם מוכוון-האחר. אנשים מסוג זה מושפעים מבני גילם ומאמצעי התקשורת יותר מכפי שהם מושפעים מהוריהם. המצפן בדרכי החיים אינו המסורת, וגם לא המצפון החברתי המופנם בפרט, אלא התרבות בת-הזמן. כמיהתם הגדולה של אנשים מוכווני-אחר איננה להיות מוערכים, אלא להיות נאהבים. ואם אין הם מצליחים בכך, הם מרגישים לא בושה ולא אשמה אלא חרדה.

נשמע עכשווי – אבל כבר אז, ב-1950, סברו רייזמן ועמיתיו שטיפוס שלישי זה מסתמן כטיפוס האמריקני החדש. בזמננו, הודות להתפשטות המדיה החברתית ולהתמוטטות מבני הסמכות, העמיקה השתררותו של הטיפוס

רקע כללי של המחלה
טיפולים מתאימים למחלה
מידע על תרופות ותופעות לוואי
טיפולים אלטרנטיביים
טיפולים חדשניים

המידע באינטרנט נגיש אך לא תמיד מדויק
- לשם כך אנחנו כאן
צוות מקצועי עם גישה
למידע מקצועי

03-9543349
daatri@yadsarah.org.il

יד שרה מרכז מידע רפואי

עונה על שאלותיך
ומספק מידע רפואי מקצועי ועדכני
על מחלות, תרופות וטיפולים חיונים

ניסיתם פעם להיכנס לסרט תלת-ממד בלי המשקפיים המתאימות? אם לא, תדעו לכם שזה סיוט. אני יודע שמהו מעניין קורה על המסך, אני שומע את הצלילים והקולות ומבין טיפ-טיפה את העלילה - אבל רואה מעומעם, מטושטש ומעצבן לי. במצב כזה, גם אם זה הסרט הכי טוב בעולם ושמעתי אלף המלצות, מן הסתם אצא אחרי חמש דקות עם כאב ראש וסחרחורת...

התחושה שלי היא שלימוד גמרא עבור המון אנשים הוא בדיוק אותה החוויה. ניגשים לספר שיעורים "שיש בו משהו", הרי יש כמה אנשים בעולם שמתעניינים בספר הזה, והוא בוודאי חשוב - אז למה החוויה היא כל כך קשה ומטושטשת?

לדעתי, התשובה פשוטה מאוד: אנשים ממעטים להרכיב את משקפי התלת-ממד הדרושים כדי ללמוד גמרא.

בשורות הבאות אנסה למנות כמה אלמנטים שהם בעצם 'משקפי התלת-ממד' של הגמרא. כמה כלים שאם נצטייד בהם מראש, הלימוד יראה אחרת לחלוטין. תנסו ותראו.

רואים את הקולות

הגמרא בעצמה אומרת: הלימוד חייב להיאמר בקול. האוזן צריכה לשמוע את מה שהפה אומר, אסור לשכוח - הגמרא כולה היא דר-שיח בין אנשים. הן הדעות השונות המופיעות בגמרא, הן ההערות, השאלות, הפרכות והטענות של בעלי התלמוד עצמו, כתובים בתור טקסט נאמר - ממש כמו בהצגה. כאשר מתבוננים בצורת הכתיבה של הגמרא, מובן לחלוטין למה הגמרא ממליצה בעצמה לקרוא את הטקסט הזה בקול. נכון, בעולם שבו כולם קוראים בשקט, בעולם שבו "היכלות הידע" הגדולים - האוניברסיטאות והספריות - דורשות קריאה דמומה והספרניות מעירות לכל מי שמגביה את קולו, התרגלנו כולנו לקרוא בשקט. אבל צורת הקריאה הזו לחלוטין לא מתאימה לגמרא. (אגב, גם לא לתפילה, ועל כך בפעם אחרת).

בית המדרש היהודי הוא מקום רועש, שדומה למתפרה או אתר בנייה, ולא לספרייה. אולי בהתחלה זה קצת לא נעים, אולי זה קצת 'פאדיחה' להרים את הקול ולקרוא את הקושיא של אביי על רבא בצורת צעקה, אבל לאט לאט מתרגלים לזה. תשובה מקבלת נעימה של ניצחון, שאלה מקבלת נימה של יקנטור, 'תיובתא' מקבלת סימן קריאה מודגש - והסוגיא הופכת למחזה מתנגן. דברי האמוראים יוצאים מגדר דעות שקטות ומנומסות היושבות על הדרך, ועולים במלוא כוח טענותיהם מולי, הלומד. ההתרחשות בועטת אותי משלוותי ושואבת אל תוכה.

לראות את חכמים

אז התחלנו ללמוד בקול, והמחזה שטמון בגמרא מתחיל להתנגן. כעת אפשר לעשות צעד נוסף בעקבות רב גידל, בתלמוד הירושלמי.

רב גידל מציע הצעה מפליאה - בכל פעם שלומדים את דעתו של אחד החכמים, צריך לדמיין אותו ולראות אותו מול העיניים, או בלשוננו: "כל האומר שמועה בשם אומרה, היא רואה את בעל השמועה כאילו הוא עומד כנגדו". רב גידל טוען שדרך גמרא הוא לא רק לימוד, דף גמרא הוא התדבקות של רוח ברוח, התוועדות עם גדולי הדורות, מפגש חוצה ארצות ונשמות. דמיינו את עצמכם יושבים באחת השורות לפני רב אשי, נאמר בשנה השלושים וחמש של הוראתו (מקובל שלימד שישים שנה). החודש הוא אלול וכל תלמידי החכמים שבבבל התקבצו כדי לחזור איתו על המסכת במסגרת לימוד 'ירחי כלה'. מימין ומשמאל הקולות רוחשים, אנשים חוזרים על המשניות, מציעים פרשנויות וטוענים טענות. פתאום, שתי דפיקות על הבימה, ושני גדולי הדור רב אשי ורבינא נכנסים ומתיישבים בקדמת האולם. התלמידים יושבים לפנייהם ושואלים שאלות במטבע קבוע ("איבעיא להו") ולאחר מכן, עם ניסיון המענה מצד גדולי הדור, מקשים עליהם החכמים בשורות הראשונות, "קשיא" "ורמינהו" "והתנן".

האווירה הופכת תוססת יותר ויותר כאשר רב אשי ורבינא מגייסים את כל כוח תורתם, את מסורות רבותיהם ואת ניסיונם האישי ומתמודדים בעזות קדושה עם השאלות והקושיות.

לימוד שכזה איננו חוויה לימודית בלבד - זהו מפגש מטלטל. אם נסיעה לאומן או לקברי צדיקים משנה אותי, אם טבילה במקווה מטהרת אותי - אזי לימוד מפי רב אשי יוצר אותי מחדש. כששואלים אותי - "מי אני?", אני כבר יכול לענות: תלמיד של רב אשי.

נשים לב שבעלי התלמוד השאירו בתוכם גם הרבה מאוד פרטים על האמוראים, מה שמאפשר לנו 'לבנות את הדמות' של רבים מהם באופן כמעט שלם. אנו יודעים למשל כי שמואל היה ממשפחה בבילית מיוחסת, רופא, אסטרונום ודיין מומחה לממונות ואילו רב למד אצל רבי יהודה הנשיא ותלמידיו בארץ ישראל והיה 'ראש ישיבה' במובן לא רחוק מזה שאנו מכירים כיום.

אם אנו רוצים ללמוד את דברי האמוראים, עלינו גם לדמיין אותם, לראות אותם מול עינינו. אגב, נכתבו לאורך השנים לא מעט ספרים שמסייעים ללומד המתחיל להכיר את הדמויות - אם זה 'אישים בתלמוד' של הרב שטיינזלץ, 'אנציקלופדיה לחכמי התלמוד והגאונים' או 'חכמים' של הרב בני לאו.

העיקר הוא שאחרי שנביט כך בסוגיות לא נלמד את דברי האמוראים - אלא נלמד איתם, וכמוכן, אחרי ששומעים מאמר אחד מפיו של אביי, כבר אי אפשר לחכות עד הפעם הבאה. שיעור הגמרא הבא איננו כאב הראש הבא, אלא מעורר ציפייה דרוכה.

חברותא

במקור רק חלק קטן מהלימוד נעשה בצורה פרונטלית, בה הרב מרצה את הידע לתלמיד. בוודאי

אז תרכיבו משקפיים רשימות על לימוד גמרא

מאמר שני בסדרה

יואל שפיץ

הכותב הוא תלמיד של הרב שטיינזלץ, מורה לגמרא ומנהל את פרויקט ההנגשה הפדגוגית של מפעל הביאור "שטיינזלץ"

ללמוד, להעמיק,
לייעץ, לשנות
באמת

תורת הנפש

בית הספר הגבוה
לפסיכולוגיה יהודית

תכנית לימודים חד-תלת שנתית של היכרות מקיפה
עם סודות הנפש ועם עולם הייעוץ והעזרה הנפשית.

שפת הנשמה שתשנה את חייו
ייעוץ וטיפול מתוך אמונה

לימודים
במסלול
בוקר/ערב

קבוצות
נפרדות
לנשים/גברים

מקומות אחרונים

תורת הנפש
לפי שיטת הבנין שם טוב

www.torathanefesh.org

02-5662323

ירושלים | תל אביב | חיפה

YouTube

קורס מדריכי חתנים

מיועדי הקורס

לאנשי הקהילה בעלי יכולת וגישה למורים

למורים

חינוכיים יועצים

משמעים

בעלי השכלה אקדמאית תורנית

אברכים

בין הנושאים הנלמדים:

תקשורת בונה

השקפה זוגיות

דרכים למתן בעיות בזוגיות

יסודות בדיני טהרה

המסק טהרה ושבעה נקיים

הרחקות

מרישה

ליל יום החופה

אינטימיות זוגית במעגלי החיים

הקורס מועבר בשיתוף אינטרנטי ורטואלי לכל העולם.

↓

עפי גלב

מקאסיל מיל

לוחצ'א 106

(052)010

הפתחה: אי"ה ביום ראשון א' כסליו תשע"ח 19.11.17
הנחה למקדימים להירשם עד לפני כ"ג בחשוון - 1300 ש"ח
לאחר מכן - 1500 ש"ח המרצים/ות:

הרב מנחם בורשטיין, ראש מכון 'פועה'

הרב שמואל יוסף שליט"א, פוסק ארצי לטהרת המשפחה

14 מפגשים ימי ראשון
20:00-22:00

מסלולי הכשרה נוספים לנשים:

יועצת נישואין | מרצות

יועצת הלכתית | מאבחנת כתב יד

מוקד ארצי: 02-67-4444-5

היכל שלמה

מרכז לימודי הסמכה

בישראל

הקורס
לגברים | נשים
בימים נפרדים.

מסלולי הכשרה תורנית / הורות ומשפחה

יועץ נישואין | טוענים רבניים | מדריכי חתנים | עורכי חופות וקידושין | הכשרת מרצים | משגיחי כשרות | סופרי סת"ם | מגייה סת"ם | משפחי תפילין | מוהללים | שוחטים | תוקע שופר | אפית מצות

מסלולי הכשרה לרבנים ואברכים מצוינים במסיקה:

פסיקה בטהרה | פסיקה בארבעת המינים | מקוואות | חציה | כשרות | סת"ם

לרישום: הרב חנוך וסרמן
נציגי ישיבות ההסדר
ורבני קהילות

055-9-650-52-9

אני חושב שהגדרה הטובה ביותר לסוגיות הגמרא היא 'זרעים', כלומר גרעין ראשוני ויסודי שהוא רק התחלה של משהו, ולא ניתן לחזות מראש באופן מדויק לאיזה כיוונים הוא יצמח, יגדל ויתרבה. עצם הדיון והעיון של הראשונים, של האחרונים וגם של סתם תלמיד בכיתה ט' בסוגיות היא הוכחה לכך שהגמרא מעולם לא נחתמה ונסגרה באופן סופי, היא ממשיכה להיכתב כל יום.

היה שלב של הוראה פרונטלית, אך הוא היה קצר ונועד רק להעברת החומר העיקרי. לאחר שלב 'קבלת המידע' היה על התלמיד להיות פעיל, לשנן את הידע שוב ושוב ולאחר מכן לשאול עליו כמה שיותר שאלות וקושיות יחד עם החברותא. השלב השלישי היה חזרה אל הרב, ודיון איתו על העניינים שנלמדו.

כאשר מבססים את לימוד הגמרא רק על הקשבה בשיעור למורה העומד ומרצה, הגמרא הופכת ל'חומר' כלומר, לדבר מת, כזה ששמים באיזו פינה חשובה בקצה המוח ופולטים אל דף המבחן ומשם החוצה. הגמרא איננה 'חומר', אולי עדיף לקרוא לה 'רוח' אבל גם זו לא הגדרה קולעת. אני חושב שהגדרה הטובה ביותר לסוגיות הגמרא היא 'זרעים', כלומר גרעין ראשוני ויסודי שהוא רק התחלה של משהו, ולא ניתן לחזות מראש באופן מדויק לאיזה כיוונים הוא יצמח, יגדל ויתרבה. עצם הדיון והעיון של הראשונים, של האחרונים וגם של סתם תלמיד בכיתה ט' בסוגיות היא הוכחה לכך שהגמרא מעולם לא נחתמה ונסגרה באופן סופי, היא ממשיכה להיכתב כל יום באלפי בתי מדרש. לכן, הגמרא לא יכולה להיות 'חומר' שסוגרים בתור ארגז. הגמרא היא 'ידע חי'. ידע שצומח וגדל בהקשרים שונים ובאופנים שונים מתוך שאלות חדשות וצרכים מגוונים. זו גם הסיבה שהגמרא עצמה טוענת: "אין התורה נקנית אלא בחבורה". הגמרא חייבת להיקנות מתוך שיח ממשי בין שניים, לכל הפחות. זוהי הסיבה להתפתחותו של המנהג העתיק ללמוד ב'חברותא', באמצעותו למדו גם רוב רובם של האמוראים.

כל אדם צריך לקנות לעצמו חברותא טובה. יש כמובן אילוצים של זמן והקשר, ולפעמים חברותות מתרחקות, אבל כאשר לומדים עם חברותא לאורך תקופה, אפשר גם לדבר פעם בשבוע בטלפון: "מה למדת?" "מה התחדש?" "ראית את התוספות על ברכת מגן אברהם?" השיחות הללו הן לא פשוטות. כולנו יש חברים שיצאנו אהבים לספר להם על סרט טוב או חופשה מדהימה שיצאנו אליה, אז למה לא יהיה לנו חבר קבוע לספר לו על חידוש או קושיא?

הגמרא מעולם לא נחתמה, אני ואתה יכולים להמשיך אותה, כן, גם בשיחת טלפון של יום שישי.

לקבוע 'דייט'

ברור לכולם, ש'דייט' לא יכול להצליח בלי האווירה המתאימה. אם אני רוצה לדבר עם אשתי בנחת או, להבדיל, לשבת עם חבר לשיחה מעמיקה על כאבי החיים, אני צריך ליצור מרחב של זמן והקשר פיזי שיוצרים אווירה מסוימת. שיחה טובה דורשת נחת, מיקוד, משהו לטעום ובמידת האפשר גם מוזיקה מתאימה. הגמרא היא שיחה מעמיקה, אולי השיחה הכי מעמיקה שניתן לחשוב עליה, הגמרא דורשת את כל כוחות הנפש ומעבר לכך. ריכוז, חשיבה, דמיון, ערנות, כל אלה הם רק מעט מן המעט ממה שלימוד בספר הזה דורש.

כדי שהשיחה הזו תהיה טובה, אנחנו צריכים לרתום את כל כוחות הנפש לעניין, וליצור להם מרחב מאפשר להתבטא. כמובן, הדברים שונים מאדם לאדם. רק על עצמי לדבר ידעתי. בשבילי, ניגוני חב"ד שקטים, שוקולד וקפה על השולחן בפינת האוכל בשישי בבוקר תמיד פותחים את הראש. אז מה פותח לכם את הראש? זה כבר שלכם.

אבל זו שאלה שכל יהודי חייב לענות עליה.

אז בפעם הבאה שאתם לומדים גמרא... אל תשכחו את משקפי התלת-מימד.

מאמנו רחל

מהקושאן התורכי ועד למחסום 300 < מהסתערות החיילים ועד הברחת הרהיטים < מיהודית מונטיפיורי ועד לרבנית לוינגר, **קבר רחל לא מפסיק לפעום בלבבות**

השר מונטיפיורי השיג היתר (קושאן) מהמשל התורכי לבנות חדר נוסף ליד הקבר וכן דאג לבניית דלת שתפריד בין החדר למבנה ציון הקבר. הייתה זו דלת עם מנעול בעל מנגנון מיוחד, ושיטת הפתיחה של הדלת הייתה סודית וידועה רק לגבאי המקום.

השר מונטיפיורי הבין שלא יהיה די בשיפוץ ובהרחבת המקום, אלא יש צורך לדאוג לשמירה עליו בצורה קבועה. לשם כך דאג למינויים של שני שמשים, ספרדי ואשכנזי, שתפקידם היה לשמור על המקום ולפתוח אותו בזמנים קבועים. בעקבות מעשיו אלו של מונטיפיורי גדל מספר המבקרים במקום.

הפרש הבודד וסגולת המפתח

רצייתי לראיין את צאצאי השמשים הראשונים, ולהפתעתי נודע לי שאחד מהם גר בשכונת אלינו. וכך מספר מוטי ברמץ, תושב שכונת רמת ממרא בקרית ארבע: "במשפחתנו עובר מדור לדור המפתח המיוחד של קבר רחל, זהו המפתח המקורי שקיבל אבי המשפחה,

פועלם של הזוג מונטיפיורי

אחת הדמויות המוכרות שנקשרו סביב קבר רחל היה השר משה מונטיפיורי, ובפרט אשתו יהודית.

בני הזוג מונטיפיורי התגוררו בלונדון והיו בעלי הון רב, מעשירי העולם דאז. בגיל ארבעים החליט משה מונטיפיורי לעזוב את כל עסקיו ולהקדיש את עצמו לעסקנות ציבורית לטובת אחיו היהודים, בכל מקום בעולם וביחוד בארץ ישראל. כל זה היה בעידודה המלא של רעייתו יהודית שאף הצטרפה למסעותיו. הם ביקרו בארץ שבע פעמים. בביקורם הראשון הם הגיעו לקבר רחל, שם נקשרה נפשה של יהודית למקום. לבני הזוג מונטיפיורי לא היו ילדים, כך שהקשר בין יהודית לדמותה של רחל אמנו היה קשר פנימי עמוק.

בביקורם השני בארץ קיבלה על עצמה יהודית מונטיפיורי לדאוג לשיפוץ המקום. היא ביקשה שישלחו אליה את פרטי עלויות השיפוץ, ושהכל ייעשה מתוך הקפדה שהמקום יראה מכובד ונעים עבור כל הבאים בשעריו.

חסייה בן זנאי

מ

צבת רחל אמנו עברה הרבה תמורות לאורך הדורות. ממצבה של שנים עשרה אבנים, לכיפה עם עמודים ועד סגירת העמודים לחדר עם כיפה לראשו. עד לתקופת בית

שני עוד הייתה התיישבות יהודית בבית לחם, כפי שאנו מכירים מהסיפורים בתנ"ך. בית לחם הייתה עירה של רות המואבייה, עיר הולדתו של דוד המלך ובדברי הימים מוזכרות משפחות מבית לחם. אך מאז, ההתיישבות היהודית במקום פסקה לגמרי, בשל השתלטות הנוצרים על העיר ועל הקרקעות שמסביבה. כל זה לא מנע את הגעתם של אלפי יהודים להתפלל ולשטוח את בקשותיהם. לצד זאת, העיר בית לחם גם הייתה מאז ומתמיד קן צרעות של פורעים שלא היססו להתנכל לבאים ואף נעשו ניסיונות חוזרים ונשנים להרוס את המקום ולמחוק את כל הסמנים היהודיים שבו.

יומנים, שבהם רבים מהם תיעדו את ביקורם ואת בקשותיהם. מרים בורלא, מצאצאי השמש הספרדי, כתבה על כך: "לא היה לשון ולא היה כתב שבעולם שלא היה בספר הזה. מלכים, נסיכים, מדענים, כמרים ורבנים, מאמינים וחילונים".

היומנים היוו סוג של שיעור בהיסטוריה מרתק, הצצה אותנטית לאותם ימים, הן בשימור ותיעוד אירועים היסטוריים חשובים ועד תיאור שגרת המבקרים בציון ותיאורם. כך היה מצב הציון עד ערב מלחמת השחרור, שעה שהאזור עבר לרשות הירדנים. רק שני יומנים נותרו לפליטה מתוך עשרים וארבעה יומנים שנעלמו בידי התושבים הערבים. במשך תשע עשרה השנים הבאות, עד הניצחון במלחמת ששת הימים וכיבוש בית לחם מחדש, לא דרכה כף רגלו של יהודי במקום.

"ושבו בנים לגבולם"

לאורך שנות קיומה של מדינת ישראל ישנו פער בין רחשי לבם של אזרחי ישראל ונאמנותם הבלתי-מסויגת למקום הציון, לבין מדיניות הממשלה וההנהגה בישראל, שהתכחשו לא פעם למורשתה של רחל ולמקום קברה. למדינת ישראל לא היו אפילו תכניות מגירה לכיבוש המקומות הקדושים כמו ירושלים וחברון, ובטח שלא את בית לחם. מלחמת ששת הימים בשנת תשכ"ז (1967), אפשר לומר שנכפתה על מדינת ישראל, שכן היא מצדה ניסתה ככל יכולתה להימנע מתקיפה, ורק כשהיה ברור ללא ספק שירדן הופכת להיות צד במלחמה, הפכה המלחמה לעובדה.

הייתה זו עת רצון מיוחדת, שהובילה את כיבושם של מקומות אלו והחזרתם לידיים יהודיות. הרב יוחנן פריד, שהיה אחד הלוחמים באותם קרבות, סיפר לי על כיבוש המקום: "בשעה חמש יצאה הפלוגה לכיוון העיר בית לחם, התכוננו להחזיק עקובה מדם, אך מיד עם בואנו לשם תושבי העיר הניפו דגלים לבנים לאות כניעה. מיד רצנו לחפש את ציון קבורתה של רחל אמנו, אך האזור כולו עבר שינוי. בעבר ציון הקבר היה מבנה בודד עם עץ זית גדול, כפי שזכור מתמונות רבות של המקום. אך בזמן שהמקום היה תחת ידם של הירדנים הם ניסו לשנות את העובדות, אזור ציון הקבר הוקף בתי מגורים, בית קברות גדול ועצים גבוהים.

"הלוחמים כמעט חלפו על פני הקבר בלי להבחין בו, כשהשומר הערבי רץ לקראתנו ובירדו מפתח אחד גדול. הוא הושיט את המפתח אל המפקדים שהיו במקום והם העבירו את המפתח אלי. נשקתי בהתרגשות, אחזתי ולא ארפנו". אמנם בסופו של דבר

שמעון מונזון ובנותיו

קבר רחל במבט מהאוויר צילום: לע"מ

בואו של הפרש הבודד עורר תדהמה והערצה בקרב יהודי ירושלים. עוז רוחו וכישרונו הביאו למינויו לנאמן על נכסי הציבור ושמירתם. שמעו הגיע גם למשה מונטיפיורי, שראה בו כראוי ביותר לשמש כאחראי על מקום הקבר, תפקיד שדרש אומץ לב

בכל הזדמנות".

גם היום מוצבת הדלת המקורית למוזרת בציון, רבים נתקלו בה ועברו על פניה בלי להכיר את הסיפור הטמון מאחוריה.

שמשי קבר רחל העמידו לרשות המבקרים

ר' אברהם לייב מונזון שהיה השמש האשכנזי הראשון של קבר רחל, מידידו של השר מונטיפיורי בעצמו. הלה הגיע לארץ ממוהליב שברוסיה בתקופת עליית תלמידי הגר"א. באותו זמן תושבי ירושלים היו מועטים ביותר ורובם היו ספרדים. הוא ערך את המסע הארוך לארץ דרך היבשה, כשהוא רכוב על סוס. בואו של הפרש הבודד עורר תדהמה והערצה בקרב יהודי ירושלים. עוז רוחו וכישרונו הביאו למינויו לנאמן על נכסי הציבור ושמירתם. שמעו הגיע גם למשה מונטיפיורי, שראה בו כראוי ביותר לשמש כאחראי על מקום הקבר, תפקיד שדרש אומץ לב רב ונאמנות.

"ר' אברהם לייב היה מגיע למקום פעמיים בשבוע בשעות הבוקר, רכוב על חמור, ומסדרו עבור הבאים. בחודש אלול ובתקופת הימים הנוראים, שבהם רבו המתפללים במקום, אף היה נשאר ללון שם. הוא שימש כשמש בין השנים תר"א-תר"ל (1841-1870), במשך 29 שנים. אחריו שימש בנו ר' שמעון מונזון בין השנים תר"ל-תרס"ו (1870-1906), במשך 36 שנה. ר' שמעון היה מחשובי העיר ירושלים, אוהב תורה, דייקן, זריז וממולח. בניו, אמנם לא נטלו עליהם את תפקיד השמשות והיא הועברה למשפחת פריימן, אך מורשת קבר רחל נצרכה במשפחה. האחים מונזון הקימו בית דפוס מפורסם ('ליתוגרפיה האחים מונזון') והשקיעו מחשבה רבה כיצד להחיות ולפרסם את ציון קברה של רחל אמנו, בין השאר על ידי פרסום ליתוגרפיות מרהיבות של המקום".

מוטי ברמץ ממשיך להעלות זיכרונות על אביו, ר' שמעון ברמץ: "אבי היה מספר בהתרגשות על ביקוריו במקום הציון עם אביו וכן על הנסיעות מטעם תלמוד התורה שבו למד, נסיעה זו הייתה פרט עבור המתמידים בתלמוד התורה. המפתח שהועבר מאב לבן במשפחתנו היווה עילה ל'עליה לרגל' לבית

המשפחה, כי למפתח נודע כוח של סגולה ללידה קלה, ובזמנים שבהם הדרכים היו סגורות ולא ניתן היה להגיע לציון, רבים באו לראות את המפתח כזיכרון למקום. אבי, ר' שמעון, העלה את זיכרון רחל אמנו וקבר רחל

פאנל שמחה
בעבודת השם

עלץ ליבי

יום שני ט"ז כסלו

התכנית לנשים

16:00

קוים מנחים

**היצירה
כמורה דרך**
שימוש בחובנות מתהליך
ציור הקומיקס וכלים
מעשיים לחיי היום יום

חינוך לערכי החסידות והצגת
הקומיקס החדש על בעל התניא
בהשתתפות:
נתנאל ובת אל אפשטיין

17:00

פאנל שמחה בעבודת השם

בהשתתפות
הרבנית רבקה לפידות
אודהליה ברלין
הרבנית ימימה מזרחי
מנחה: אלומה לב

20:30

המופע המרכזי - "צמאה"

19:15

שמחה כאתגר
הרצאה מאת
הרב יוסף יצחק ג'יקובסון

המצפון החסידים

יום שלישי י"ז כסלו

התכנית לגברים ונשים
הישיבה נפרדת

קבלת פנים 13:00

סיום מודרך ביריד החסידות
עם הרב שמואל משה פרידמן 13:30

מבחר הרצאות פרדס
הרב יואב אקריש
הרב אמחיה אבן ישראל
הרב מנחם ברוד 15:00

תערוכת הסיפור החסידי "זושא" 16:00

בעל התניא מאמין בך!
הרצאה מרכזית / הרב יוסף יצחק ג'יקובסון 17:00

קפה ומאפה 18:30

אנשי תקשורת מדברים חסידות
פאנל מיוחד עם צבי יחזקאלי, ידידיה מאיר ואבי רט
מנחה: קובי אריאלי 19:00

המופע המרכזי - "צמאה" 20:30

להרשמה לכנסים ולחוברת האירועים המלאה

כנס החסידות השנתי

יום רביעי י"ח כסלו

התכנית לגברים

מסע מרתק בעקבות משנתם של גדולי החסידות לענפיה

מאמרי הרבי מליובאוויטש
הרב יהושוע שפירא
ראש ישיבת רמת גן

נועם אלימלך
הרב שמואל טל
ראש ישיבת תורת חיים

ליקוטי מוהר"ן
הרב שמעון טייכנר
מרבני סגולתה

16:30_
17:30

קוצק ופשיסחא
הרב ישראל יצחק מנדלסון
גאב"ד קוממיות ירושלים

מאור עיניים
הרב נחום מצ'רנוביל
הרב יצחק שילת
מראשי ישיבת מעלה אדומים

תורה אור וליקוטי תורה
הרב מנחם ברוד
מעורכי הסדרה המבוארת

17:45_
18:45

איזביאך
הרב אריה הנדלר
ראש ישיבת רמלה

ליקוטי אמרים-תניא
הרב יוסף יצחק ג'יקובסון
מרצה בכיר בחסידות

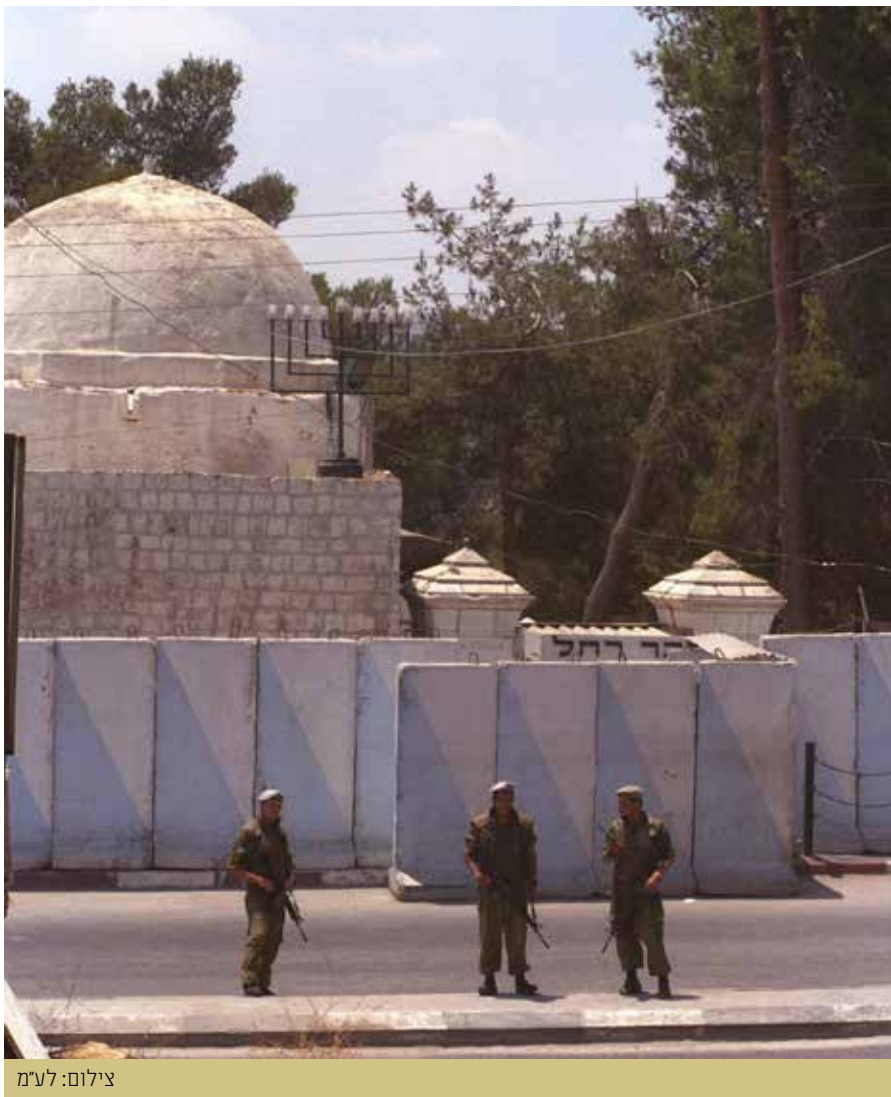
הבעל שם טוב
הרב מנדל וכטר
ראש כולל קרית מלאכי

19:00_
20:00

המופע המרכזי - "צמאה"

20:30

צילום: לע"מ

"הבחורים הגיעו באישון ליל עם מספר רהיטים וכמות של ספרים שאותם שלשלו חרש מבעד לחומה. הם עברו מאחורי השומר שלא הבחין בהם ובכך קבעו זאת כעובדה - הוקמה ישיבה בקבר רחל"

לראשונה, שלושים ושלוש שנה מאז שחרור הקבר במלחמת ששת הימים, לא הותרה כניסת יהודים אליו בעקבות המהומות, למשך ארבעים יום!

באותה שנה לקראת יום פטירת רחל אמנו, שבו בדרך כלל עשרות אלפי יהודים מגיעים להתפלל במקום, פורסם שאם ציבור גדול ידרוש להגיע למקום על אף המצב, ייפתח קבר רחל לתפילת יהודים.

קבוצת נשים מחברון נענתה לקריאה והחליטה להגיע לאזור ולבטא את כמיהת העם היושב בציון להתפלל אצל אמא.

נפלה לידי הזכות לשמוע את סיפורן של יפעת אלקובי ושלי קרזן, תושבות חברון שהיו מהנשים שהובילו את המהלך. יפעת משחזרת את השתלשלות העניינים:

"ההתארגנות לנסיעה הייתה התארגנות נשית ספונטנית, בלי לחשוב על מה יהיה כשנגיע למקום ומה יהיה אם לא תתאפשר כניסה, הלכנו לפי צו הלב. כך יצא מקריית ארבע-חברון לבית לחם אוטובוס עמוס בנשים מבוגרות

ויקרה המשימה שאתם נוטלים על עצמכם. לא באתם לכאן רק ללמוד! כאן הלב, כאן הבשורה 'מנעי קולך מבכי ועיניך מדמעה... ויש תקווה לאחריה' נאום ה' ושוב בנים לגבולם'. השיבה למקום הזה היא הביטוי הנאמן לשיבה לכל מרחבי ארץ ישראל".

קולה של רחל אמנו, שעד כה עסקה בפלך של שתיקה, נשמע כעת - "קול ברמה נשמע נהי כבי תמרורים". הפירוש הפשוט של הביטוי "כבי תמרורים" הוא בכייה מרובה, אך הרב פורת הביא פירוש נוסף: "תמרורים" מלשון ציוני דרך מכוונים. רחל היא המבשרת.

הסכמי אוסלו והמאבק הנשי - לא להשאיר את אמא לבד!

המצב הביטחוני סביב הקבר הלך והחמיר, עד שבראש השנה תשס"א החלו התפרעויות של ערבים בארץ כולה ובעיקר במקומות הקדושים: בירושלים ובהר הבית, בחברון, בקבר יוסף ובקבר רחל.

לא היה זה המפתח שפתח את השער, ולאחר כמה ניסיונות סרק החיילים נאלצו לפרוץ את המנעולים. הרב פריד תיאר את הרגעים המיוחדים שבהם נכנסו אל הקבר: "כולם מתפללים, אומרים תהילים, נשמעים קולות בכי והודיה שזכינו לחזור למקום אחרי תשע עשרה שנים. בפנים נוצרו כמו מאליהם מעגלים מעגלים של מפקדים וחיילים שרוקדים באושר רב ו'שוב בנים לגבולם...".

עובדות ברגליים

מאז ששב הציון לדיים יהודיות החלו דיונים סוערים בממשלה על אחזקת המקום, שנמצא בלב אוכלוסייה ערבית. עם ישראל לא השגיח בספקות שהתעוררו בקרב חברי הממשלה, והצביע ברגליים. עשרות אלפי מבקרים מכל קצות הארץ ומכל צבעי הקשת של החברה הישראלית הגיעו למקום. תלמידי חכמים, אנשי עמל, אנשי שיבה וצעירים, פקדו את הקבר מדי יום. לעתים נאלצו המבקרים לחכות שעות עד שנתפנה מקום עבורם. אך הטרחה והרוחק הוסטו הצדה בשל ההתרגשות ושמתח המפגש המחודש עם אמא רחל. הנוכחות היהודית עשתה את שלה, אבל למרות השתדלויות שונות שנעשו לא סופח קבר רחל באופן רשמי להיות תחת ריבונות ישראלית.

על שולחן הדיונים

בשנת תשנ"ה (1995) חתמה מדינת ישראל על הסכם אוסלו ב' ובמסגרתו התכוננה להעביר את קבר רחל לשליטת הערבים. בעקבות כך החל מאבק נחוש בדרכים שונות למנוע את ההחלטה. בעקבות המאבק הוחלט להבדיל בין אזור הציון שיישאר בשליטה ישראלית לבין הדרך המובילה אל הקבר, שהשליטה עליה תהיה משותפת ליהודים ולרשות הפלסטינית.

באותה עת הוקם ארגון הנשים יש שר לפעולות שונות, שנאבק על שמירת השליטה היהודית במקום. מתוך חיבור לדמותה של רחל וציון קברה הן ארגנו כנסי ענק של נשים במטרה להעלות את המודעות לנושאים אלה.

במקביל, הרב חנן פורת ועמו רבים אחרים פעלו להקמת ישיבה במקום, מתוך מגמה שהישיבה תהיה אבן דרך משמעותית להקמת התיישבות במקום.

למרות שהמרכז למקומות הקדושים הנחה את השומר בקבר רחל למנוע הכנסת ציוד למקום, הבחורים מצאו עצה ובכל פעם 'שכחו' ספר או שניים. כך סיפר הרב פורת על המבצע הסודי להקמת הישיבה: "צמדו לקבר רחל ישנו בית קברות ערבי גדול, ובינו לבין הציון הייתה חומה. הבחורים הגיעו באישון ליל עם מספר רהיטים וכמות של ספרים שאותם שלשלו חרש מבעד לחומה. הם עברו מאחורי השומר שלא הבחין בהם ובכך קבעו זאת כעובדה - הוקמה ישיבה בקבר רחל".

ישיבה זו עברה גלגולים רבים. בשנת תש"ע הגיע הרב פורת לישיבת 'בני רחל' הנמצאת במקום עד היום, וסיפר על גלגוליה השונים של הישיבה בימי הבראשית.

בעמדו לפני התלמידים קרא בקול נרגש: "אני חייב לומר לכם, שמחה כמו זו שאני חש כעת קשה לבטא במילים. אתם מחדשים כאן את החיים של היישוב היהודי בבית לחם, זכרו - זה תפקידכם!"

"חבריי, חשוב לי שתדעו עד כמה חשובה

עד שייפתחו שערי ציון הקבר מחדש".

היאחזות ב'מחסום 300'

היאחזות חדשה ומוזרה הוקמה במקום. חבורה של ילדים התרוצצה בשטח גדול כשמסביב פזורים כמה אוהלים, ובהמשך הובאה למקום גם מכולה גדולה על גלגלים. המקום היה מכוסה שלטים 'המאהל של קבר רחל', 'רוצים לחזור לקבר רחל', 'ישבו בנים לגבולם', 'אמא רחל'. מי שעמדה בראש המאבק הזה הייתה הרבנית מרים לוינגר, אשתו של הרב משה לוינגר, שהיה ידוע בכינוי 'אבי הישוב היהודי בחברון'. הרבנית לוינגר בעצמה עמדה בזמנו גם בראש חבורת הנשים שהתיישבה בבית הדסה בחברון, דבר שהוביל לחידוש היישוב היהודי בעיר באופן רשמי.

בעקבות הלחץ הציבורי החלה הדרך להיפתח, בתחילה בצמצום ובקושי רב. פעם ביום הגיע אוטובוס ממוגן לקבר. מרים לוינגר הייתה עומדת במחסום, מכבדת את החיילים במיני מתיקה ומחכה לראות שהאוטובוס אכן מגיע. לרוב הוא היה מגיע לאחר שעות ארוכות, וגם כשהגיע היה צריך לדאוג לגייף שילווח אותו. לא פעם האוטובוס לא הגיע כלל ורק לאחר סדרה של טלפונים אישיים לחברי כנסת שונים ואישים בעלי השפעה, הגיע האוטובוס. שום דבר לא עמד בפניה, לא החום ולא הקור.

נשים מארגון 'יש שזכר לפעולתך' גייסו יהודים מהתפוצות לארגון אוטובוסים פרטיים שיגיעו למקום, אותם מילאו יהודים בעלי חזות דתית וכאלה שבאו מתוך החיבור של הלב. מהקהילה החרדית בירושלים דאגו להקמת כולל במקום וסעודות 'מלווח מלכה'. תושבי גילה ארגנו תפילות קבועות במקום, ונשים מגוש עציון, אשדוד ומערים נוספות בארץ דאגו לשיעורים שונים, כך היווה המאבק על המקום צומת מאחדת של הציבורים השונים בעם ישראל בארץ ובחו"ל שחפצו לחזור לאמא. המאבק נמשך עד שבשנת תשס"ח (ספטמבר 2008) נפתח קבר רחל לתנועת כלי רכב פרטיים לא ממוגנים.

מאז הסכמי אוסלו, כאשר העיר בית לחם יצאה משליטת ישראל, נהגו הערבים לפגוע במתפללים היהודים שעלו לקבר. לאור זאת החליטו השלטונות לבצר את מבנה הקבר, וכיום חומה גבוהה מקיפה אותו.

הביצורים והחומות שינו לחלוטין את מראה נוף הקבר. בשנים האחרונות נעשו שיפוצים נרחבים על מנת לשוות לו מראה מכובד ונוח עבור המתפללים הרבים.

יהי רצון שתשמע תפילתנו, ועם ישראל ישמע את בשורת הגאולה השלמה בקרוב ממש!

תודה רבה למרואיינים השונים שסיפרו לי את סיפורם. תודה מיוחדת לנרב שרגאי, היסטוריון וחוקר, מחבר הספר המרתק - 'על אם הדרך - סיפורו של קבר רחל', על הרשות שנתן לי להשתמש בחומר הרב שאספתי ועל ההערות החשובות לאורך המסע הזה.

צילום: לע"מ

התפרעויות בקבר רחל

"היה שם חייל שעמד למעלה בעמדה, וכששמע את הקולות הרבים הציץ לעברנו וכמעט נפל מעמדו. 'מי זה?' צעק 'ומה אתן עושות פה??"

ללכת אבל שיערנו את הכיוון. מין מגנט פנימי משך אותנו להמשיך ללכת, ובאורח פלא לא היה שם מי שעצר אותנו בדרכנו. ערביי המקום הביטו בנו בפליאה מלאת כבוד וקראו לעברנו 'היהודים חזרו!', 'מאמא רחל!'.
"הלכנו עד שהגענו לפתח הציון ומצאנו את השער נעול. היה שם חייל שעמד למעלה בעמדה, וכששמע את הקולות הרבים הציץ לעברנו וכמעט נפל מעמדו. 'מי זה?' צעק 'ומה אתן עושות פה??' הוא ירד אלינו ופתח לפנינו את הדלתות. נכנסנו אל הציון והחייל הודיע למפקדיו על האירוע הבלתי-צפוי. בתוך זמן קצר הגיעו למקום מפקדים בכירים וביקשו לפנות אותנו מן המקום. כמוכן שהאירוע עלה מיד לדיון בממשלה ומשם יצאה הוראה חד משמעית לפנות אותנו.

נשים רבות החליטו החלטה מהרגע להרגע שהן לא תצאנה מהמקום עד שיפנו אותן בכוח, חשנו שזו עת מכריעה. לבסוף הוצאנו מהמקום בכוח בחזרה עד למחסום 300, שם נפלה ההחלטה להישאר הכי קרוב שאפשר לאמא. החלטנו לא לחזור לבתינו אלא להישאר במקום

שהתקשו בהליכה, לצד נשים צעירות מטופלות בילדים...

"במחסום הנקרא 'מחסום 300' עצר אותנו חייל", היא מפסיקה לרגע את הסיפור ובקולה ניכרת התרגשות: "זה היה בלתי יאומן! מה שהיה שם הוא סוג של נס מופלא. החייל הסביר לנו שאי אפשר להמשיך מכאן וניאלץ לחזור אחורה. נהג פתח את החלון וניסה לברר למה לא יוכל להתקדם אף שהאוטובוס ממוגן ירי. החייל היה נבוך והתנצל אך התעקש: 'מסוכן שם מאוד! הערבים מתפרעים במקום'.

"תוך כדי השיחה בין הנהג לחייל, ירדו כל הנוסעות מן האוטובוס. חלקן ניגשו לחייל, מצטרפות לניסיונות השכנוע להתיר את המעבר, ושאר הנשים והילדים המשיכו ללכת בטבעיות לכיוון ציון הקבר. החייל צעק לעברנו שנעצור כי המקום מסוכן וגם יש מחסום נוסף בהמשך ולא נוכל לעבור, אך אנחנו קראנו לעבור 'זה בסדר, אל תדאג, אנחנו מקרית ארבע-חברון, אנחנו לא מפחדות. נתקדם עד איפה שאפשר'. כך הלכנו, נשים מבוגרות ונשים עם ילדים ברגל, לא ידענו בדיוק לאן

ספרי איכות לכל המשפחה להשיג בחנויות הספרים המובחרות הפצה ראשית: 03-9600770

זלמן רודרמן להתרגש, להחכים, ליהנות.

התנהגות משונה הורסת לעצמה כל סיכוי להתחתן, את מצפה ממני לשבת בשקט ולא להגיד? כמוכן שאני משתדלת לומר בעדינות, וברור לי שיש לי עוד מה להתקדם בנושא הזה, אבל איך אני יכולה לעמוד מנגד? זה ממש "לא תעמוד על דם רעך".

באמת שאני משתדלת לא להתערב ואני עושה זאת רק כשאני מרגישה שאין ברירה. וזה ממש לא נעשה בשבילי, להפך, זה לא נעים לי והייתי מעדיפה לחסוך מעצמי את הפרצופים וגלגולי העיניים, אבל אני עושה את זה בכל זאת, בשבילכן.

אני מקווה שהצלחתי קצת להסביר את עצמי ואת עולם השדכנות ככלל, ושבעקבות המכתב שלי יהיה לך קצת יותר קל להבין ולקבל. ואם משהו לא נראה לך, אני מפצירה בך לדבר או לכתוב, ממש כמו שעשית עכשיו, אבל בבקשה בבקשה ממך לא להיעלם ככה סתם ולא לשכוח שגם אני... בן אדם.

הכתבת היא ראש מכון 'עומק הקשר' שעל ידי מכללה ירושלים - 058-4170276

על זה? לנסות לברר? לבדוק? איך אתן יכולות לפסול לפני ששקלתן את הצדדים? ויותר מזה, אתן אומרת "לא" ולא מוכנות להסביר למה. את יודעת מה זה גורם לי להרגיש? זה פשוט מוציא לי את החשק להמשיך לנסות. אין לי אפילו כיוון אז למה שזה לא יקרה שוב... ושוב... שאתאמץ ואשתדל ושוב זה לא יתאים מסיבה כלשהי, שאני אפילו לא יודעת...? את יודעת איזו תחושת תסכול זה יוצר? אני מבינה שלפעמים זה לא מתאים, זה הגיוני וזה בסדר גמור, אבל בבקשה לפחות תסבירי, שאבין במה טעיתי ואוכל ללמוד לפעם הבאה. גם אני זקוקה לכוחות, לאמונה ולתחושה שמעריכים את דעתי ולא פוסלים אותה אפילו בלי לשמוע.

עוד דוגמה. יש לפעמים בנות שכנראה מתוך חוסר נעימות או בושה, נעלמות ולא חוזרות. אני מציעה הצעה, או רוצה להציע הצעה (אחרי שעשיתי את כל העבודה הקשה - בירורתי, חקרתי, דיברתי עם הבחור וכו') והבחורה פשוט נעלמת. לא עונה לטלפונים, לא חוזרת, משאירה אותי ב"אוויר". את יודעת איזו תחושה קשה זו? השתדלתי באמת מתוך רצון לעשות טוב ופשוט מתעלמים מקיומי.

ומה אני אמורה להגיד לבחור? היא ברחה? היא לא עונה? אולי היא התארכה ואני לא יודעת?! אני לא רוצה להוציא אף אחת "לא טוב" מול בחור, אבל מצד שני... מה אני אמורה לעשות? ואילו לא מקרים בודדים. ואני לא מדברת על בנות "הזויות", אפילו את במכתב שלך כתבת, שאם לא היית מעריכה אותי אולי היית נעלמת, ואני רוצה לשאול אותך באמת מהלב... איך זה יכול להיות? מה בנות ישראל חושבות לעצמן? איך אפשר להתייחס ככה למישהו שרוצה לעזור? אנשים טורחים ואתן נעלמות ככה בלי לומר מילה? ואם מישהי זוכה ומתארכת... למה היא לא טורחת להודיע? אפילו בהודעה פשוטה... אני כל כך משתדלת ומתאמצת ובזמן שהיא כבר מאורסת אני ממשיכה לטרוח ולחשוב עליה. למה אי אפשר קצת לחשוב ולהתחשב גם בי?!

דבר נוסף שחשוב לי לומר לך.

ביקשת ממני שלא "אפוצץ לך את החלומות" ולא "אשנה אותך" ואני רוצה להכניס אותך בסוד העניינים.

אני רואה ושומעת המון בנות, עשרות בחודש, ולפעמים... לפעמים יש בנות ש... איך לומר, איבדו קשר עם המציאות. לפעמים יש בנות שחושבות שהן חיות באגדה ומחפשות נסיך מקסים ומושלם שאין לו שום מגרעות. שהוא גם יפה, גם חזק, גם עשיר, גם טוב לב, גם אברך, גם מפרנס, גם גברי, גם נשי, גם גבוה וגם נמוך... הרשימה רק התחילה. ולפעמים יש בנות שפשוט אין להן מושג איך מתנהגים מול בחור. ואז אני שומעת על עוד בחור שחתך ועוד אחד ועוד אחד... ו... פשוט כואב לי הלב. ברור לי שהן לא עושות שום דבר מרוע, זה פשוט חוסר ידע או חוסר ניסיון, אבל הן משלמות על זה מחיר יקר.

ואני, שעובדת באמת מתוך תחושת שליחות ולשם שמיים וכל רצוני לסייע לבנות ישראל, כשאני רואה מישהי שבמו ידיה הורסת לעצמה את החיים, אני יכולה פשוט להתעלם?! כשאני רואה מישהי שבגלל ציפיות הזויות ולא קשורות למציאות או בגלל איזו

**"מאז שאני קטנה
חלמתי להיות כלה...
אהובה,
מאושרת ביחד"
החלום הזה יכול להתגשם**

אימון בשיטת "עומק הקשר"
סייע למעל 300 בנות
להתחבר לעצמן
לפרוץ את המחסום
ולהתחתן!

אימון וטיפול של "עומק הקשר"

- ממוקד
- עוצמתי
- ומדויק לך

- כלים טיפוליים עדכניים - אימון, גישטלט, פסיכודרמה, טיפול נרטיבי, דמיונבוע ועוד
- צוות מאמנות ומטפלות מקצועיות, אוהבות ומנוסות
- אפשרות לפגישה ראשונה ללא התחייבות
- תהליך קצר וממוקד
- ניסיון רב ומאות חתונות ב"ה

עומק הקשר
אימון רגשי לקראת זוגיות • מדרשה רטואלית • סדנאות
הבית שלק צף החתונה

רוצה לשמוע עוד?

omekhakesher1@gmail.com | 058-4170276

או היכנסי לאתר האינטרנט שלנו:

www.omekhakesher.co.il

ובעזרת השם תמצאי את שאהבה נפשך... בקרוב ממש!

המעין הלָבֵן

ספורי צדיקים
 רבי שניאור זלמן מליאדי, בעל התקנה
 מאת: נתנאל ובת-אל אפשטיין

מיוחד לקרוב אליך!

נקטיה?
העוזרת
הגויה?

כן. היא קטפה
לעצמה תפוח מעץ
התפוחים שבפרדס
שלנו ונתנה לי גם
אחדו

אה, נקטיה
הביאה ליו

תפוח אדם...
מאיפה היה לך
תפוח אדם?

כן יהודה ליב,
מה העניין?

שכחתי איזו
ברכה אחרונה
מברכים אחרי
אכילת תפוחו!

אוי, אז אכלתי דבר
אסור? איך אפשר לתפוס
את זה?

ברורו זה אסור ערלוו
נכון. ובשנה
הרביעית הם
הפרות הם
"קדש הלולים
להשם". נטע
רבעי, וצריך
להעלות אותם
לאכילה
בירושלים או
לפדות אותם
אסור לאכל
אותם סתם
פקחו

נטע רבעי זה דיו...
נכון שנטעים עץ אז
שלוש שנים לא
אוכלים מפרותיו?

מיו זאת נטע
רבעי אתה
חושב שהיא
תקעס שאכלתי
מהעץ שלה?

יהודה ליב - זה פרדס
של נטע רבעי!

יש טבילת
טהרה - לצאת
מטמאה
לטהרה, ויש
טבילת קדשה -
לצאת מהחול
אל הקדשו

חוץ מזה,
טבילה זה
למי שטמא,
לא תפוח
זה מטמא?

וגם כדאי שתטבל
במקוהו גם אני
רציתי לטבל גם
בכה.

לטביל?
אבל המעונ
היחיד שבאזור
מקלל, לא
שמעתי? זו
סקנת נקשותו

קדם כל עליך
לקבל על עצמך לא
לאכל שום מאכל ולא
לשתות שום משקה
עד שיתע לך שנה
קשרו

בסדר, סבלתי.

מה זה...?

אתה
שומע מין
רעם קנה
מתקרב...?

בעבר כמה שעות

יש... פתח קטן, אתה
ראיה?

כן. בוא נרחיב
אותו

יש לי הרגשה
שיש כאן מים
מתחת להר. אם
נחפר פה - נמצא
כאן איזה מעון
נוסרי.

כאמתו?
אז בוא
ננסהו

ברוך השם! בוא נטבל פה קדם, ואז נראה מה אפשר לעשות פה עבור הסביבה...

מים! בדיוק כמו שאמרת!

בינתיים...

כל הכבשים שלי חולים, גוקסים או מתים או מהקללה, או מצמא, ואין מים אחרים לתת להם...

קבטיסו מה אפגור חולים קבצת... קבצת!...

אנחנו הולכים להפר תעלה עד לענרה, שניאור זלמוז!

יש תעלה ושנה שיבשה מזמן, רק נגתב את הזרם עד אליה...

מההו

היא הכבשה נרפאה מהמיום האלה

אאאה...

!?

אי... פעם היונו יכולים לקרות לשתות או להתרפא בתעלה הזו... אבל כבר שנים שאין בה אפלו טפה של מים...

פוצו מעינותינו חוצהו

ברוך השם! כל האנשים והבהמות באזור נרפאים מהמעגן שגלינו "המעגן הלבן" הם קוראים לו

מהו גם אני רוצה חווה

דמעותיה של שרה

המזכרה שלי

פואת עבדה שאלילים לא נתן לה ילדים, ולי הוא נתן ילד מידי."

ספרו הנשים לשרה קה הגר אומרת עליה, ושרה הצעירה מאוד. מאוד פאב לה לשמע שגמר מתהגמת כלפיה בכפיות טובה. היא בכמה, והדמעות שלה עלו עד פסא הכבוד.

עברו עוד כמה שנים ושרה זכתה ללדת בן, הלוא הוא יצחק אבינו.

(על-פי בראשית רבה, פרשה סה)

העולם, עזרו להנשים. אבל ילדים לא נולדו להם.

אמרה שרה לאברהם: "עברו כל-כך הרבה שנים ואני לא מצליחה ללדת. אולי פדאי שמתחפז עם הגר ויולד לה ילד? אולי בזכות זה גם אני אופה ללדת ילד!"

אברהם הסכים והם התחננו. פעבר זמן קצר הרגילה הגר שיש לה תינוט בכפון. היא החזיקה להגאות בלבנה: "הנה, שרה, הצדקת ורעה כל-כך הרבה שנים ללדת ילד ואלקים לא נתנו לה ואני רכ התחננתי וקבר ייש לי ילד!"

כשבאו אורחות אל שרה והיו נגשות אחר-כך לומר חודה להגר, הייתה הגר אומרת להן: "שרה הזאת רק נראית צדקת, אבל בפאמת היא לא

לאורחות שלה לומר חודה להגר ולשאול לשלומה.

הגר לא הייתה סתם שפחה. בעצם היא הייתה נסיכה. היא הייתה בתו של פרעה מלך מצרים. פאשר אברהם ושרה יהודי למצרים ופרעה ראה את הנשים שנעשו להם, אמר להגר: "האנשים האלה קדושים וצדיקים. יותר טוב בעבורך שמתהי אפילו שפחה אצל שרה משמתהי גבירה בכיתה אחרת." הגר הספיקה והלכה בשקטת עם שרה.

עשר שנים עברו מאז שבאו אברהם ושרה לקיות פארץ פנען. הם עשו המון מעשים טובים. הכניסו אורחים, ספרו לאנשים על בורא

- "שילום, שרה נמצאת!"
- "שילום, אפשר לדבר עם שרה?"

- "שילום, פאנו לפגש את שרה."
כך הינה במקשן כל היום פאהל של אברהם ושרה. נשים מכבדות ופשוטות, נשות שרים ומושלים, פועלות ועקרות בית - פלן שמעו על חכמתה וטוב לפה של שרה ובאו לפגש אותה ולדבר אמה.

כשהיו פאות אורחות הייתה הגר, השפחה של שרה, מושיבה כבוד, פורשת את המחצלת, מקפה ומסדורת. שרה הייתה אומרת תמיד

לימוד מרפא

מושרשת עמוק, והיא הולכת ומתפוגגת. כמו להבה שנוצרת משריפה של קש יבש – היא נדלקת בקלות לאש גדולה, חזקה וגבוהה, אבל מהר מאד היא שוקעת ולא נשאר ממנה מאומה.

גם בחוויה הפנימית, מי שרגיל להתבונן פנימה ולפתח מודעות עשירה לגבי חייו, חש את הפעולות המהירות והחזקות הללו כתוקפות אותו ומזלזלות בעומק ובמשמעות של חייו, ואף כאונס של הלב ושל התודעה.

במבט בוחן, מתברר גם שהמחשבה שמעוררת את התגובות המיידיות, נבחרת לא לפי היותה דווקא זו המשמעותית והמכוונת, אלא לפי היכולת שלה לעורר תגובות חזקות ועוצמתיות. על כך קוראים בחסידות את הפסוק "לא יִחַפֵּץ כְּסִיל בְּתִבּוּנָה, כִּי אִם-בְּהַתְגַּלּוֹת לְבוֹ" – הכסיל לא מחפש את האמת שתמשוך אותו מתוך התודעה המוטעית שלו אל תוכנות משמעותיות, אלא מחפש מה יעורר את הלב שלו ויביא אותו לחוויה מיידית.

דרך ארוכה וקצרה

ישנו בגמרא סיפור ידוע, על רבי יהושע בן חנניה שהגיע לפרשת דרכים והתלבט לאיזו דרך לפנות. ילד שישב שם אמר לו "זו קצרה וארוכה וזו ארוכה וקצרה". כשהלך רבי יהושע בדרך הקצרה וארוכה הגיע מהר קרוב אל הדרך, אבל אז גילה שבינו לבין העיר גנות ופרדסים ואינו יכול להיכנס. כשחזר אל הילד שאל אותו "בני, הלא אמרת לי קצרה?" השיב לא הילד "ולא אמרתי לך ארוכה?".

מתברר שלא פעם, מה שנראה במבט ראשון דרך קצרה, בסופו של דבר מתגלה כדרך ארוכה, ולהפך מה שנראה ארוך, מפותל והולך סחור סחור, מגיע בסופו של דבר בדיוק אל היעד.

גם בנושא שלנו ישנו יעד – הלב, עולם הרגש והמדות, והדיבורים והמעשים שבאים ממנו. אכן, אנחנו מבינים שלעיתים רבות הדרך הקצרה של "התבוננות כללית", והתעוררות חויתית חזקה, עלולות להתגלות כדרך ארוכה – שבסופו של דבר לא באמת חודרת אלא נשארת מסוככת ברבדים החיצוניים.

מה כן יכול להגיע אל פנימיות הלב?

להפתעתנו מתברר שזו דווקא ה"דרך הארוכה" – כאשר נעשית עבודה ארוכה וסבלנית של התבוננות, ופיתוח מפורט של התודעה, בלי "אורות" ו"ניצוצות", אבל עם הרבה התמדה ורצון להגיע אל האמת והעומק.

אכן, זו דרך לא קלה. היא דורשת אורך רוח כניסה והתעסקות עם הרבה פרטים, פתיחה של עוד נקודה ועוד נקודה באופן הדרגתי ואיטי. בגלל ההתעסקות בפרטים והקצב המתון, בדרך כלל לא מתעוררת מיד חוויה חזקה. זו הסיבה שישנם לא מעטים שמעדיפים מהצורך להתקדם לאט עוד ועוד, ומתייאשים מכל הסיפור.

לפעמים גם מתגנב לכאן החשש אותו הזכרנו בפתיחה, שהדברים יישארו בסופו של דבר רק ברמה התיאורטית ולא ישיעו בכלל על הלב.

כאן מתגלה הכח הגדול שטמון דווקא במה שמכונה בלשון החסידות "התבוננות פרטית": מחשבות והתבוננויות מהסוג הזה, נכנסות לנושא או לסוגיה בעולם ובנפש, בלי להסתפק במבט כללי, וברושם חויתית. התודעה הולכת ומתמלאת בריבוי של פרטים ונקודות מזוויות שונות, ומהיבטים שונים של העניין.

התוצאה הטבעית של שיח כזה ושל עבודת התבוננות כזו היא, שההתעוררות הפנימית שמתרחשת הולכת ומתגברת ככל שעובר הזמן. הנקודות שנפתחו והתגלו יוצרות ומגלות עוד ועוד נקודות, וככל שעובר הזמן מתעוררות עוד ועוד מחשבות על הנושא ועל הסוגיה. ככל שצומחת ומתפתחת הפעילות המחשבתית, היא מתחילה "לסחוב" איתה גם התעוררות של הלב, וזו אינה התלהבות פתאומית וחד פעמית אלא צמיחה פנימית עמוקה שהולכת ומתגברת, עד שהיא מצטברת ל"מסה קריטית", שהופכת ממש את המצב של הלב ומשפיעה בהמשך גם על ההתנהגות – הדיבורים והמעשים – לאורך זמן.

עדיין, נשארת השאלה מה המפתח? מה יגרום למחשבות האלה להיות

האם בכלל יש טעם לקרוא את מה שכתוב כאן בהמשך?

אנחנו חיים היום ב"עידן המידע", שומעים וקוראים המון רעיונות וידע, הנפש מוצפת בחומרים ולא מספיקה לעכל אותם. האם העמסה עוד רעיונות ועוד ידיעות תועיל או להפך?

כאשר לומדים והדברים לא מחלחלים אל הלב, לכאורה היה עדיף שלא ללמוד בכלל. באופן פשוט עיקר האישיות של האדם – עיקר מה שנחוה כ"אני" – הוא הלב, ועולם המדות והרגש. אם הדברים לא מגיעים לשם, הם גם לא יגיעו למעשה. על מי שלומד ולא מיישם ("חכמתו מרובה ממעשיו") אומרים חז"ל בפרקי אבות כי הוא דומה לאילן שענפיו מרובים ושורשיו מועטים, וקוראים עליו את הפסוק "והיה כערער בערבה, ולא יראה כי יבוא טוב...".

מהו באמת עיקר האדם, הראש או הלב, השכל או הרגש והמדות?

מצד אחד המעלה המיוחדת של האדם היא דווקא היכולת השכלית שלו, הכח להתבונן על המציאות ולבחור את דרכו בתוכה, היכולת להיכנס אל תוך עולם של רעיונות ושל רוחניות.

מצד שני, השכל – דווקא בגלל שהוא אובייקטיבי – אינו נראה לגמרי חלק מהאישיות שלנו. כמו בצירור הגופני, נראה לפעמים שהוא נמצא מנותק מעל האדם עצמו. כשאנו חושבים על אדם שכלתן, אנו מתארים לעצמנו מישהו שאינו לגמרי "נוכח" בעולם, שההתנהגות שלו קרירה ומרוחקת, שהוא אולי מאד מחושב וצודק אבל לא ממש "הוא בעצמו".

אז מה, עדיף "לזרוק את השכל" וללכת אחרי הלב? אבל הלב, כידוע, הוא מרכז חוסר היציבות בחיינו. הוא נמשך אל מקומות ללא מחשבה וללא בקרה, ועלול לסבך אותנו באמירות ובפעולות לא נכונות ולא טובות.

דרך קצרה וארוכה

למען האמת, אי אפשר להפריד בין השכל ובין הרגש. תמיד הכח המוביל, הבורח, זה שבאמצעותו ניתן לגרום שמחר לא יהיה כמו אתמול, הוא הכח של השכל והמחשבה.

גם בשביל לשנות משהו במצב הרגשי, צריך קודם לפעול על הלב באמצעות מחשבות שבאות מהשכל.

אבל, יש מחשבות ויש מחשבות. כשרוצים להגיע לתוצאות מיידיות בלב, מעדיפים לבחור מחשבות שעשויות להביא את התוצאה: בלשון תורת הנפש של החסידות מחשבות כאלה נקראות "התבוננות כללית" – זוהי פתיחת המודעות לעניינים שנחווים כעוצמתיים גם בלי להבין את כל המרוכבות והעומק שלהם. ובאמת, זה לכאורה לא נצרך, כי הרגש מתעורר גם כך. סימן למחשבה ולרגש כאלו, הם ההתעוררות הרגשית החזקה (שברוב הפעמים ניתן לחוש אותה גם כעוררות גופנית) שמתעוררת יחסית מהר, תוך כדי השיחה עם המטפל או המחשבה העצמית, ואשר הולכת ונחלשת מכאן מאילך.

היום, ישנן דרכים נוספות לגרום להתעוררות הזו, כגון דמיון מודרך, פסיכודרמה ואמצעים חויתיים נוספים.

באופן טבעי, אנחנו נוטים להימשך לחוויה הזו, ולחפש אלו דרכים ושיטות מביאות אותנו אליה. בדרך הזו, התוצאות הן מיידיות – תוך כדי הפגישה הראשונה כבר נחשפת למשהו גדול וחזק, חוויה חוויה גדולה ועוצמתית, והשגת תחושה שהדברים לא נשארים תיאורטיים אלא חודרים אל הלב ומגיעים אותו. לפעמים ישנה תחושה, שבפעולה חד פעמית כזו ניתן להגיע לתוצאה שאפשר, אולי, להגיע אליה אחרי שעות רבות של שיחות עומק.

בעולם המערבי שאנו חיים בתוכו ומושפעים ממנו, אנו מתרגלים לצפות ולבחון האם אנחנו מקבלים תמורה ראויה להשקעה שלנו, ואנחנו רוצים תשובות מהר. ממילא, גם בעולם של הצרכים הנפשיים והעבודה הפנימית, דרך שמגישה את התמורה באופן ברור ומהיר מאד מפתה ומושכת.

מצד שני, ברוב הפעמים מתגלה שהתוצאה החזקה והמהירה לאו דווקא

חיות, חמות ופעילות, ולא שכלתניות וקרות?

בלשון תורת הנפש זהו כח ה"דעת" שבנפש. על פי הפסוק "גם בלא דעת נפש לא טוב" מסבירים בחסידות שישנה מחשבה והתבוננות שהיא בלי "דעת", והיא אכן לא חודרת אל הנפש אלא להפך – מכניסה את התודעה למקום קר ומנותק.

מהי אותה "דעת"?

בקצרה נאמר, שזהו הרצון והאכפתיות שסובבים את המחשבה, מחיים אותה והופכים אותה לאישית ולרלוונטית. אם יש לנו לפעמים נטיה לחשוב מתוך סקרנות, ולהתעסק בהמון דברים ולא במה שנוגע באמת לחיינו ובמיוחד להיבט הפנימי שלהם, ה"דעת" שלנו היא הכח להתרכז סביב מה

שחשוב באמת, לחוש שהדברים יקרים, חשובים ונוגעים לנו. ממילא אנו דוחים כל מה שיגרום לנו להישאר קרים ומנותקים, וחותרים למחשבות שמגלות את הנקודה הפנימית ומביאות לידי התעוררות הלב ולידי מעשה. אמרו חז"ל "אם עין דעת אין בינה אם אין בינה אין דעת" – שילוב של ההתבוננות המפורטת יחד עם תחושה חזקה של "דעת" – אכפתיות חשיבות והתקשרות לענין – עוזרים לדברים לחדור לעומק הלב, ולחולל מהפכות שקטות שמתפתחות ומתקדמות לאורך הזמן.

להרחבה ופרטים נוספים: torathanefesh.org

לשאלות, הארות והערות: noam@torathanefesh.org

האמונה, התקווה והבטחון

מחובותיו, ויתפלו בדעותיהם, מר חזנוב אמר שצריכים למכור הכל ולשלם לבע"ח כל מה שאפשר, ומר קיסין ומנהל הראשי אמרו שצריכים לשלם רק ט"ו אחוזים וביתר הסכום לעשות מסחר וקניין.

כשהציעו דבריהם לפני הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק בכה מר חזנוב ואמר: עשרים שנה היה קבלן מצליח והרבה עשרות משפחות יהודים מצאו מחיתם בעסקיו, ולבסוף עליו לקרא שמיטה, וטוב מותו מחייו, כי מתיאש הוא מלראות עוד טוב בחייו.

"יעזור השי"ת ויבא אותו היום הטוב אשר מרכבתו תרום"

הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק ענה ואמר:

בגן העיר בווינען [ווינה] ישנם כמה דברים מפליאים וביניהם יש אופן גדול גבוה מן הארץ ועל צדדיו תלויות מרכבות, המרכבות הן מזכוכית משוכצות בפסי ברזל, למען אשר היושב בהן יוכל לראות לכל רוח שירצה, ובהנשא האופן מן הארץ תנשא גם המרכבה התלויה בצדו, ובהגיעו לגובה ידועה יכולים לראות מרחק רב, והאופן מתגלגל והמרכבה יורדת מטה, וכה מתגלגל האופן ולעומתו המרכבות עולות ויורדות.

חז"ל אמרו גלגל החזון הוא בעולם, הגלגל מתגלגל ומרכבותיו עם רוכביהן עולות ויורדות.

מטבע האדם הוא אשר כשהוא במרום מרכבת גלגולו רוחו טובה עליו, והכל כקליפות השום נגדו, שוחק ומטיב לבו, ובאמת אינו אלא שוטה כי מרכבתו תלויה באופן המתגלגל,

ומי שמרכבתו יורדת מטה בוכה ובאמת אינו אלא שוטה כי מרכבתו קבועה באופן המתגלגל. יעזור השי"ת ויבא אותו היום הטוב אשר מרכבתו תרום.

ר' אהרן - אמר הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק למר חזנוב, הסירו כל עוצב מלבכם, התחזקו באמונתכם ואמצו בטחונכם בהשי"ת, ואתם - אמר למר קיסין ומר באסס - גרשו את היאוש, ושימו לבכם בחשבון מסחרי באיזה אופן אפשר לקחת עוד עסקי קבלנות והשי"ת יהיה בעזרם ויזמין להם עסקים טובים.

מר קיסין ומר באסס עשו כדברי הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק, ולא עברה שנה ובית מסחרו של מר חזנוב עמד על גובה מסחרי איתן.

אמנם כן, העיקר הוא הגברת האמונה וחיזוק התקווה והבטחון, ועם זה לעשות בפועל כל מה שאפשר לעשות ולא לשבת בחיבוק ידיים ולבכות את העבר המזהיר ולהיזהר באלפי סייגים מלצייר לעצמו עתיד שחור.

(אגרות קודש ח"ה קטדיקיה)

היאוש הוא הטפה המרה התלויה בחרכו של המחריב עולמו של הקב"ה, והמדיח את האנשים מדרכי החיים מלמלאות תעודת מלאכותם בשליחות אדון עולמים להאיר את העולם באור תורה ונועם המצות ומדות טובות.

ואין לך גיבור יותר גדול ממי שמנצח את תולעת היאוש המכלה את הנפש ומאבד את הדעת.

האמונה, התקווה והבטחון במי שאמר והיה העולם, הן המה סמי המרפא הממתיקים את רעל ארס היאוש, ומעמידים את האדם הדתי על הגובה הראוי לו ונותנים לו הכח והעוז למלאות תעודתו.

יפרוץ האיש ויגדל במאד

עובדא.

בעיר פוטשעפ - פלך טשרניגוב - גר איש אחד, חזנוב שמו, בעל בעמיו, ולו עסקים גדולים בקבלנות במסלות ברזל, ויקנה גם אחוזות ויערות, ויפרוץ האיש ויגדל במאד ויפתח סניפים מבית מסחרו בערים קיוב חרקוב ופטרבורג.

חסיד היה הגביר, ובכל שנה ושנה היה בא עם בנו ושני חתניו לליובאוויטש ושזוהה שם איזה ימים, שומע דברי תורה, סופג ריח דרכי החסידות, מבקר את כ"ק אאמו"ר הרה"ק זצוקלה"ה נבג"ם זי"ע ושואל עצתו בעסקיו, מבקר את היכלי ציוני קברות הוד כ"ק אבותינו רבותינו הק' זצוקלה"ה נבג"ם זי"ע, מתוועד עם החסידים הזקנים והאברכים שישבו - לשם חסידות - בליובאוויטש ונוסע לו.

שנת משבר כלכלי

כה נמשך שנים רבות. מר חזנוב כבר הזקין ובנו וחתנו מר קיסין התחילו מנהלים את העסקים והכל עלה יפה, עד שהגיע שנת תרס"ד - שנת משבר כלכלי במסחר הקבלנות.

כשנה התאבק בית מסחר חזנוב עם המצב, ומבלי הבט על הפסדים גדולים מילא בית המסחר את חזוהו שלו עם הנהלות מסלות הברזל עד אשר אפס כחו.

ויבא מר חזנוב הזקן עם חתנו מר קיסין ומנהל בית מסחרם הראשי לליובאוויטש להוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק נבג"ם להתייעץ איך להחליץ מן המיצר.

"מתיאש הוא מלראות עוד טוב בחייו"

אחרי החשבון המדויק יצא אשר אם ימכור מר חזנוב את יערותיו אחוזותיו ובתיו אשר בקיוב ובחרקוב יוכל לשלם רק ארבעים אחוזים

קרוב אריכם

ליתרוביכם
ליתרוביכם

סיבוב שערים

אני כותב

זה ממש לא היה בתכנית. פשוט היינו באזור, והחלטנו שנלך למנחה בכותל. יום כיפור קטן, ערב ראש חודש אלול, רחמים וסליחות. בכותל היה קשה למצוא מניין של מנחה נטו, כולם מתפללים עם סליחות ארוכות, ואנחנו ממחרים לצאת. יש לנו עוד נסיעה ארוכה הביתה. חיפשנו ומצאנו. מתחילים, מסיימים, ויאללה להיפגש עם האשה והקטנים, ונזוז.

אמנם ידענו שסיבוב שערים יוצא בדיוק בשעה הזאת. אבל עד שממש ראינו אותם, לא חשבנו שנצטרף. אבל אנחנו כבר פה, והם בדיוק מתחילים... התייעצות קצרה, והוחלט - יוצאים לסיבוב!

התהלוכה כבר יצאה, ואני עם הבנים הגדולים רצים קדימה, לצד הגברים. אשתי מאחורה עם העגלה והבת הקטנה. הצלחנו להדביק את התהלוכה, חוצים את המחיצה הכחולה הניידת. מוזיקה רועשת ושמחה מעגלות הגברה, הרבה פאות וזקנים, פרצופים מוכרים מכל מיני מקומות, מבוגרים, צעירים, ילדים, קונים רק מיהודים. אוהבים יהודים, ושמחים. צפוף, רועש, אבל הלב מתחיל להרגיש. אצל אבא - לא אמר אדם צר לי.

התהלוכה נכנסת לסמטה. הולכים ומתקרבים לשער הירוק. גדול, ירוק, וסגור. סגור מאוד. מתחיל ריקוד במעגל מבוולגן, יבנה המקדש, עצייר ציאין תימלא, ואני מחפש את הילדים שלי, שני הגדולים נעלמו ברחבי המעגל, והשלישי, חם לו והוא צמא. איפה המים? אהה כמובן. אצל אמא, בצד של הנשים. מה תצטרך, בדרך כלל יהיה שם. "ספלאש"... דווקא על הריצפה כאן תמיד מים. דרכתי בשולית...

פתאום, שמעתי אותם. כל פעם שאני בסיבוב שערים הם מופיעים, ותמיד בפתאומיות.

גלים. אדירים משברי ים. גלים עצומים. גלים של געגועים ודמעות, תפילות וחתונות, ברכות, ריקודים ומנגינות. של כולם. מכל הדורות ומכל המקומות, מתגעגעים וכוספים, חולמים - בשינה ובהקיץ, בסיפורים ובשירים. יהודים בספרד אשכנז תימן אפריקה וכל קצוות תבל, בתיקון חצות, בברכת המזון, בימים רגילים, בשבתות ובחגים, בעתות צרה וצוקה, וגם במעט זמני המנוחה. כל נשמות ישראל מכל ההרפתקאות והטלטולים, מתערבלים לגלים האלה ששואפים, מתגלגלים וזורמים עד לכאן. למקום הקודש והמקדש. מתחננים, רוצים להיכנס פנימה, ומתנפצים על השערים הירוקים.

"שיאיאיאר למעעלוות"... הרמקול הגדול בתוך האוזניים מנער אותי חזרה למציאות, שדי נעלמת פה. עומדים להמשיך בסיבוב, אבל יש עיכוב. במקום זה - נעצרים ושרים. להיט חדש-ישן.

"תתן אחרית לעמך, תשיב מקדש לתוכנו. תרום הר מרום הרים, תקום קרן גדועה... תנער זדים מזבולך, תמציא צדקה לעדתך. תלבב את רעייתך, תכרות לה ברית חדשה... תודיע לכל אהבתנו, תהלך בקרב מחנותינו. תדרוש גאולה לגלותנו, תגלה קץ לקנותנו"...

סוף סוף מתקדמים, בצפיפות מרווחת. מג' בניקים מסביב כל הזמן, ובצמתים של הסימטאות רואים כמה בני דודים, עומדים מאחורי מחסומים, צופים בנו. אולי מחכים שכבר נודיע להם שזהו זה. אנחנו פה, זה שלנו, רק שלנו ולתמי. ההמשך היה מהיר, עד העצירה בשער האריות. ערבית של ראש חודש. יעלה ויבוא. כאן, זה נשמע אחרת. רואים ונושמים, איך ולאן בדיוק - נעלה ונבוא, לא רק בזיכרון.

תוך כדי התפילה, מתחיל המואזין לחרוש. את הקולות שבפנים, הוא לא מצליח להחליש. עכשיו שומעים גם אותה. מנהמת כיונה. זועקת בחבליה: מתגעגעת ושואלת ללא הפסקה, מתי ישוכם בנים לגבולם. הם כבר ממש קרובים, ובאותה מידה כל-כך רחוקים...

השיירה צועדת הלאה, צעידה וריקודים, לטיילת העופל, ותחנה אחרונה לסיבוב: שער הרחמים. רחמים וסליחות. עכשיו מחכים שוב לשמוע. לשמוע קול שופר גדול. והיה ה' למלך.

"שיזהרו כי יש שם לסטים"

ושמעתי ממורי משל, שהיה בדרך יער מושב לסטים, והיה מאד סכנה לכל עובר דרך שם. ונודמן שהלכו שנים דרך היער ההוא, אחד היה שכור כשכרותו של לומ, ואחד היה בדעת מיושבת. ולשניהם פגעו הלסטים, וחמסו וגזלו הכוס ופצעו, ונשאר להם רק נפשם לשלל.

ובעברם משם ולהלן פגעו אנשים לאלו השנים, וקצת מהם שאלו לזה השיכור איך עבר דרך היער, בשלום או לא, והשיב: שלום, אין שום סכנה כלל. ושאלו מה הכאות וחבורות ופצעים, ולא ידע להשיב. וקצת שאלו לזה הפקח, ואמר: ח"ו, שיזהרו כי יש שם לסטים, והאריך באזהרתו להם.

והנפקותא בזה, שזה הפקח ידע להזהיר אחרים שלא ילכו שם כי אם בזריות מזויינים וכיוצא, מה שאין כן זה השיכור אינו יודע להזהיר כלל..

תולדות יעקב יוסף כי תבוא ד"ה ושמעתי

פעמים יכול לומר התפילה במהירות מאוד, מחמת שבוער בלבו אהבת ה' יתברך מאוד, והתיבות יוצאים מפיו בעצמם.

צוואת הריב"ש אות לו

דברי הבעל שם טוב לא באו סתם לתאר מציאות, אלא לתת הדרכה. כאשר האדם ניגש לעבודת ה', עליו לדעת שהוא עומד בפני קרב, ולהיערך לכך בהתאם. נתמקד במשמעות הדברים הנוגעת לכוונה בתפילה: מיד כאשר האדם פוצה את פיו, והדברים נכונים במיוחד לגבי הברכה הראשונה של שמונה עשרה, מסתערים עליו המפריעים והמונעים. משל הבעל שם טוב מלמד שאדם יכול להיות "שיכור", ולא להבחין בקרב שמתרחש, ואפילו לא להרגיש בחבלות ובפצעים שנגרמים לו במהלכו.

מכיוון שהתפילה היא עת קרב, כדי לנצח בה יש לצמצם ככל שניתן את המפגש עם האויב, וללכת "בזריות מזויינים" - במהירות, ועם כלי נשק מתאימים לקרב זה. ובאמת אחת הדרכים להתגבר על הבלבולים והמניעות היא להזדרז, לסיים את התפילה במהירות ולא לאפשר למפריעים לבצע את זממם. עצה זו נכונה לברכה הראשונה, ונכונה באופן כללי לשאר חלקי התפילה. ובמידה ואדם רוצה להוסיף ולהאריך, הוא יכול לעשות זאת בסוף התפילה ובמילים משלו.

אך המהירות לבדה אינה מספיקה: לעומת התפילה שצריכה להיות בזריות, כדי לא לאפשר למזיקים לפגוע בה, יש להשקיע זמן בהכנה לתפילה. עבודת ההכנה לתפילה משפיעה על היותה של התפילה, ובה יש חשיבות רבה לשהות ולהתכוננות ארוכה, כהכנה לתפילה מהירה ומרוכזת. וכך הדרך הבעל שם טוב שלפעמים ניתן לומר את התפילה במהירות, מרוב בערה באהבת ה'. ככל שהאדם מבעיר בלבו את אהבת ה' יתברך, כך יוכל להתפלל במהירות ולהצליח במאבק על הכוונה, עד שאפילו לא יהיה מאבק והמילים יצאו ממנו מעצמן בטבעיות.

אין מדובר בעצה בעלמא של בריחה חפוזה מה"לסטים", אלא בעבודה יסודית הנוגעת בשורש הבעיה של מחשבות זרות. שהרי "ידוע מאדוני אבי זקני זללה"י, כי במקום שמחשבתו של אדם, שם הוא כולו" (דגל מחנה אפרים שמות ד"ה ותעל). כשהאבה לה' בוערת באדם, פירושו של דבר שהאדם נמצא עם ה', ו"שם הוא כולו". ולכן באופן טבעי ייקל עליו להתפלל בכוונה, ולא יהיו לו מחשבות זרות. ואילו כשהוא אינו בוער באהבת ה', פירושו של דבר שהוא נמצא בעלמא דשקרא עם כל המחשבות הזרות שלו, ולכן הן מגיעות אליו בתפילה.

ולסיום - תפילה במהירות יכולה לעזור מאוד לכוונה, אך ישנו גם מסלול נוסף של כוונה בתפילה איטית, שבה האדם שקוע בכל מילה ואינו רוצה לצאת ממנה, וכדברי הבעל שם טוב: "ענין הדביקות הוא כשאומר תיבה הוא מאריך באותה תיבה הרבה, שמחמת דביקות אינו רוצה לפרוד עצמו מהתיבה, ולכן מאריך באותה תיבה" (צוואת הריב"ש אות ע). ועל האדם להיות קשוב לנשמתו ולסוג התפילה המתאים עבורה.

א לפי חסידים ומעריצים היו לצדיק רבי יששכר-דב, הלוא הוא 'הסבא הקדוש' מרדושיץ, שהתפרסם ברוח-קודשו ובמופתים שחולל. בין המשחרים לפתחו, כדי ליהנות ממנו בעצה ובתושייה, נמנו גם כמה שבעצמם הנהיגו חצרות-חסידים.

אחד מהם היה הצדיק רבי חיים-מאיר-יחיאל, 'השרף' ממוגלניצה. העובדה שאלפים הסתופפו בצילו, וחרדו לכל מוצא פיו, לא מנעה מ'השרף' לעלות כמה פעמים בשנה אל 'הסבא' ולהתייצב לפניו בהרכנת ראש כתלמיד לפני רבו. ואף רבי יששכר-דב מצדו נהג באורחו המכובד סבר-פנים יפות במיוחד.

סדר קבוע היה נשמר בביקורים אלו של 'השרף' אצל 'הסבא', והגבאים כבר ידעו אותו והקפידו עליו. הוא היה מגיע בומנים ידועים, שוהה אצל רבי יששכר-דב משך זמן קבוע פחות-ארוי. אפילו אופן הפרידה של 'הסבא' מאורחו - קבוע היה: בצאתם מבית 'הסבא' היה 'השרף' עולה לכרכרה שהביאתו ממוגלניצה לרדושיץ, ואילו רבי יששכר-דב עולה היה לכרכרה שלו; שתי הכרכרות נוסעות היו זו לצד זו עד לכפר פלוני ששכן במרחק פרסה מרדושיץ; אראז היו שני הצדיקים יורדים מכרכרותיהם, שותים זה עם זה 'לחיים', מחליפים אי-אלו מילות-פרידה וכל אחד מהם פונה לביתו - זה לרדושיץ וזה למוגלניצה.

באופן טבעי, הנסיעה המשותפת והמקבילה אל הכפר הסמוך, ובעיקר רגעי לגימת 'לחיים' והפרידה של שני הצדיקים - משכו אליהם חסידים רבים מרדושיץ, שהיו נוסעים בעקבות רבם ואורחו הנכבד עד לאותו הכפר. המעמד כולו היה מעמד רבי-השאה והחסידים התענגו עליו עונג גדול ושבו ממנו כשבאמתחתם שפע של תיאורים, דיוקים ודיוקני-דיוקים בהנהגות-הקדושה.

פעם אחת, לאחר ש'השרף' ממוגלניצה ביקר בבית 'הסבא' ברדושיץ, יצא רבי יששכר-דב, כדרכו בקודש, ללוותו. בצאתם מביתו עלו איש-איש על כרכרתו ויצאו לדרך, כאשר שובל ארוך של חסידים נשרך מאחוריהם - בעגלות רבות, טובות ורעועות, מלאות עד אפס מקום... מלאות עוד יותר - בדרכם למקום הפרידה שבכפר.

אלא שבהגיעם לאותו כפר נשתבש לפתע סדר-העניינים. החסידים שציפו לראות את שני הצדיקים יורדים מכרכרותיהם ולוגמים יחדיו 'לחיים', כנוהגם מימים-ימימה, הופתעו לראות את שתי הכרכרות עוצרות זו לצד זו ואולם הפעם רק 'השרף' ירד מהכרכרה שלו. בצעדים מהירים פסע לעבר כרכרת 'הסבא', עלה עליה בדילוג קל וחיש המשיכה הכרכרה בנסיעה, מגבירה את הקצב.

לחסידים מאחור לא נדרשו יותר מכמה שניות כדי להתעשת. עד מהרה הצליפו בסוסייהם והגבירו את מהירות דהרתם בעקבות הכרכרה האחת, בה ישבו עתה שני הצדיקים.

כך נמשכה הנסיעה הלא-צפויה עוד כשעה, עד שהכול הגיעו לכפר אחד, בדרך למוגלניצה. תחילה נעצרה כרכרת הצדיקים ובעקבותיה נעצרו כל עגלותיהם של החסידים, לקול צניפות הסוסים ותחת ענן אבק שהיתמר מעלה.

את הנפש אשר עשו

(ב.ה.)

"את הנפש אשר עשו בחרן" - המקיים את העני ומסייע לו להתקיים הרי זה כאילו בראו, כמו שאנו לומדים מאברהם; מאחר שהיה מכנים אורחים וריחם על בני-אדם, מכנה זאת הכתוב "ואת הנפש אשר עשו בחרן". (הוהר הקדוש)

החלו החסידים לתהות בקול רם ולשאול זה את זה אם למישהו ידוע פשר העניין. השערות שונות נורקו לחלל האוויר, אך הסבר שיניח את הדעת, ותשובה של ממש - אין.

בין כך ובין כך, נראתה באופן נקודה שחורה שמרגע לרגע גדלה והלכה. כשגדלה הנקודה במעט ניתן היה להבחין כי מדובר בעגלה הרתומה לשני סוסים מהירים. כשהסוסים והעגלה התקרבו עוד, כבר אפשר היה לראות בבירור כי העגלה עמוסה באנשים. וכששני הסוסים עצרו באחת - לנוכח המחוסם האנושי שניצב בדרכם - תוך שהם מניפים את שתי רגליהם הקדמיות באוויר, כבר לא היה ספק באשר לדמותם ולכוונותיהם של היושבים בעגלה.

הייתה זו חבורה של ערלים וזעמים, שקפצו מהעגלה, חרב שלופה ביד כל אחד מהם. הראשונים לפגוש בהם היו 'הסבא' מרדושיץ ו'השרף' ממוגלניצה. עיניהם של הערלים ירו גיצים ופיהם העלה קצף. ברור היה כי פניהם למלחמה וכי אוי לו לאדם שייפול באותה השעה לידיהם.

"ראיתם פה שני סוחרים יהודים שברחו בעגלה?"; שאלו הערלים את שני הצדיקים. ובטרם הספיקו הצדיקים להשיב להם, הוסיפו הערלים והטעימו, "פושעים בני מוות הם". זה שעתיים רודפים אנו אחריהם כדי לחסלם!".

"הראשונים לפגוש בהם היו 'הסבא' מרדושיץ ו'השרף' ממוגלניצה. עיניהם של הערלים ירו גיצים ופיהם העלה קצף. ברור היה כי פניהם למלחמה וכי אוי לו לאדם שייפול באותה השעה לידיהם"

בינתיים החל קהל החסידים לרדת מהעגלות ולהקיף את כרכרת הצדיקים ואת חבורת הערלים. עלי-אף הנסיבות הלא-מלבבות ולמרות החרבות המונפות באוויר באינם, 'הסבא' נראה נינוח לחלוטין. הוא סקר בעיניו את קהל הרב שהקיף אותם. "בהחלט נראה שהצדק איתכם", אמר, ולחסידים היה ברור כי דבריו נאמרים אך ורק כדי לרכוש את אמון הערלים ולמצוא מסילות לליבם. "עם זאת, נראה כי שני היהודים שאתם דולקים אחריהם ומבקשים להענישם, התערבבו בהמון המלווה אותנו ובוודאי יקשה עליכם לזהותם". הערלים סקרו בחרי-אף את המון החסידים ונחרו

בבוז. הרב היהודי צדק. 'הסבא' לא הותיר להם שהות ארוכה מדי למחשבות ולתגובה. "הבה נקיים כאן ועכשיו משפט ונוציא את הצדק לאור", הציע. "הריני מבטיחכם נאמנה כי אני וחברי" - בדברו הצביע על 'השרף' - "וכל קהל כאן" - הוא החווה בידו על החסידים הרבים - "נערוב לביצוע מידי של פסק-הדין".

הערלים הביטו איש בפני רעהו כחוככים בדעתם. מבטיהם הסגירו את מחשבותיהם: לא היו להם יותר מדי ברירות. איך בדיוק ימצאו את שני היהודים הנמלטים בתוך ההמון המקיף אותם...

בלית-ברירה קיבלו את הצעת 'הסבא'.

מיד הורה 'הסבא' להביא שולחן ושני כיסאות. לא חלפה דקה וכבר היו במקום שלושת הפריטים המבוקשים. התיישבו 'הסבא' ו'השרף' על שני הכיסאות כשני שופטים וביקשו מהערלים לשטוח את טענותיהם.

לאחר שאלו סיימו להרצות את דבריהם על "מעשה ההונאה" ו"הרמיה" של שני היהודים המבוקשים על-ידם, נועצו שני השופטים זה בזה למשך אי-אלו שניות ולאחר מכן הכריז 'הסבא' את גזר-הדין: "על היהודים לשלם לערלים את סכום הכסף הנתבע וכפיצוי נוסף לתת להם חמישה בקבוקי יין-שרף!".

הערלים הביטו זה בזה ונראו מרוצים מאוד. דומה היה כי הם מתפעלים מאוד מחכמתו של הרב היהודי שהפגין חוש צדק מיוחד, על-פי תפיסתם. עד מהרה נאסף סכום הכסף הנקוב מידי קהל החסידים המלווים וגם חמשת בקבוקי היין-ש הונחו על השולחן כמנחת-פיוס.

שמחים וטובי לב אספו הערלים את השלל לאמתחתם ומיהרו להסתלק מהמקום.

הביטו החסידים כה וכה ומיד זיהו את שני הזרים שביניהם - הסוחרים שאחריהם דלקו הערלים כדי לרוצחם נפש. כצפוי, מפיהם נשמע הסיפור אחרת לגמרי... אכן, ויכוח נוקב התגלע בינם ובין חבורת הערלים על סכום כסף מסויים, אלא שהוויכוח התלהט במהירות והערלים מיהרו להצהיר כי יהיה מה שיהיה, הם - כלומר, שני הסוחרים היהודים - לא יצאו מהסיפור הזה חיים.

זה כשעתיים נסים הם על נפשם, ביודעם כי לא יהיה לאל-ידם להתייצב מול החבורה החמושה הזאת. נסים הם ונסים, חרדים לגורלם, נושאים בליבם תפילה לה' שיעשה להם נס כשם שעשה לאבותיהם כאשר נרדפו על-ידי הגויים מבקשי-נפשם. "והנה הופעתם כאן, אחים יקרים, כמלאכים משמים!".

כשסיפרו החסידים לשני הסוחרים מי הם שני הצדיקים שבראש השיירה, ידעו השניים כי תפילתם נענתה וכי דיבורם על "מלאכים משמים" אינו רחוק מהמציאות.

אראז גם הבינו החסידים את פשר הנהגתם החריגה של 'הסבא' ו'השרף' באותו יום. בעיניהם הצופיות ראו את הנעשה ומיד התגייסו להצלת נפשות שני היהודים הנרדפים.

לגמו שני הצדיקים 'לחיים', אמרו כמה מילות פרידה זה לזה, ונסעו כל אחד לעירו.

הצעד של ר' אייזיק

מכתב בן מאתיים מגולל לפנינו את עולמו הפנימי של אחד מגדולי החסידות, על כיסופיו והשגותיו

יש להבין ויש לחיות

נעצור לרגע ונחשוב: אנחנו מדברים כאן על יהודי כמו ר' אייזיק הומלער, שאפשר לומר שהוא הגיע לתכלית השלמות שחסיד יכול להגיע אליה. ובכל זאת, אפילו הוא הרגיש שחסר לו חדות ובהירות בעניין הזה של אחדות ה'.

בתל אביב היה חסיד גדול שקראו לו ר' מיישקה (משה) גוראריה. בתקופה שלו הוא נחשב ל'משכיל' הגדול בחסידות. הוא עצמו היה תלמיד של ר' חאצ'ה פייגין ואילו 'החזור' ר' יואל כהן הוא התלמיד שלו. הוא היה אומר: "חסידות זה אחדות ה'". כלומר, זו לא עוד סוגיה בחסידות, אלא זה העניין בעצמו.

בזה השקיע ר' אייזיק הומלער את החיים שלו, בהשגת העניין הזה (אחדות ה'). ובכל זאת הוא אמר: **אני מבין את זה, ואני רוצה את זה, ואני שייך לזה - אבל אין לי את זה!** להיות בעולם ולהרגיש אחדות ה', זה דבר קשה! "והקאתי חלב שינקתי ממעי אמי על אמונה זו", הוא כותב. דהיינו עקרתי מעצמי את כל התענוגות וכל מה שנהייתי מהאוכל והשתייה מאז היוולדי. ועדיין העניין לא האיר אצלו באופן שלם. כי כאמור, יש להבין דבר ויש לחיות על פי זה. להרגיש את זה.

ובשביל שיהיה לו את זה, הבין ר' אייזיק שמוכרחים להגיע לרבי בעצמו. לכן הוא כתב לרבי כמה וכמה פתקאות עם בקשות שהרבי יבאר לו את העניין ויגרום לכן שהוא יאיר במוחו ובליבו.

הרמב"ם (בהלכות עבודה זרה) מתאר את העולם האלילי החל מתקופת אנוש ועד אברהם אבינו שאותו הוא מכנה "עמודו של עולם". והוא מספר כיצד אברהם אבינו - עוד בהיותו קטן - ערער על המוסכמות של הסביבה שהקיפה אותו, "עד שהשיג דרך האמת והבין קו הצדק מתבוננתו הנכונה וידע שיש שם אלוה אחד והוא מנהיג הגלגל והוא ברא הכל". בהמשך, מתאר הרמב"ם, איך אברהם החל להפיץ בכל מקום את האמונה בה' עד ש"שתל בליבם העיקר הגדול הזה וחיבר בו ספרים וכו'".

מה הפשט 'ושתל'? "שתל" הכוונה היא לתקוע בתוך האדמה. כי את עניין האמונה בה' ובאחדות ה' צריכים להצמיח מלמטה למעלה. אברהם אבינו לא הסתפק בהכרזה שיש בעל הבית לבירה זו, אלא הוא גם הסביר והתווכח ושכנע. אנשים נכנסו אליו לאוהל לאכול ולשתות והוא - תוך כדי סעודה - הסביר להם את העניין של 'יש מאין', של 'השגחה פרטית', של אחדות ה'. זה נקרא "שתל". העניין של אמונה בה' ובאחדות ה' חייב להיות נטוע בתוכך.

יום או לילה

כותב אם כן ר' אייזיק, שהתחלת קליטת העניין ב"קטנות" הייתה על ידי אדמו"ר נ"ע, כלומר אדמו"ר הזקן. הוא לא כל כך מסביר באיזה

ישנו מכתב מיוחד מאוד של ר' אייזיק הומלער, מגדולי חסידו חב"ד בכל הדורות.

השם המלא שלו היה ר' יצחק אייזיק הלוי אפשטיין והוא כיהן כרבה של העיר הומל במשך למעלה מחמישים שנה. ר' אייזיק שהיה גדול מאוד בתורה, התקרב לחסידות כשפגש והכיר את אדמו"ר הזקן.

בקשר לכן מסופר שכאשר נסע אל אדמו"ר הזקן, ישב עליו אביו 'שבעה', כמקובל באותם ימים לעשות על בן שסטה מהדרך. אך כשחזר לביתו ועשה סיום על כל הש"ס, התפייס איתו אביו. הוא הבין שהנסיעה לאדמו"ר הזקן לא גרעה מבנו דבר, אלא רק הוסיפה לו.

לאחר הסתלקות אדמו"ר הזקן נעשה ר' אייזיק חסיד של אדמו"ר האמצעי, ואחרי הסתלקותו נסע אל אדמו"ר הצמח צדק. כך למעשה היה ר' אייזיק חסיד של שלושה אדמו"רים.

המכתב המדובר מופיע בליקוטים שבסוף ספרו 'חנה אריאל' (ואפשר לראותו גם בספר 'מגדל עזר', של הרה"ח הרב יהושע מונרשיין ז"ל, עמ' שנא).

המכתב עוסק בהשרשת היסוד הגדול, אחדות ה', שהכול הוא אלוקות. ר' אייזיק עורך השוואה בין האמונה של החסידים לבין האמונה של המתנגדים לתורת החסידות, **ש"אין להם זאת האמונה (אלא) רק בהעלם גדול מאוד מאוד ממש, כמו שהיו ישראל במצרים."**

כלומר, גם במצרים האמינו בני ישראל בה', אבל זאת הייתה אמונה מכווצת. כמו כן הוא מדבר על חסידי הצדיק רבי מנחם נחום מטשערנוביל ואומר שהם תפסו את העניין באופן 'פרא' וזאת "מחמת שלא היה להם התבוננות הרבה". אינני יודע למה בדיוק הוא מתכוון, אך כנראה שהעדר ההתבוננות וההעמקה בדרך של שיטת חב"ד גרם לכך שהם קיבלו את העניין באופן פשוטי.

ממשיך ר' אייזיק וכותב, "ואני הכותב, הקאתי חלב שינקתי ממעי אמי על אמונה זו, שבחינת הקטנות הנ"ל נטע אדמו"ר נ"ע בקרבי בתורה (על הפסוק) 'ואפו [נעשר נשים] לחמכם בתנור אחד'. **והתחילה לצמוח ולהתגדל על ידי בנו אדמו"ר הרב שיחיה. ורק שהיו עיני טרוטות ולא יכולתי לחזקה היטב, והייתי חפץ לשמוע באר היטב בפירוש דווקא, ועל זה הרבתי בצעטליך ובשאלות ובקשות. ואדמו"ר דחה אותי כמה וכמה פעמים, וקיבלתי צער ועינוי גדול,** עד שפעם אחת הצליח צעטיל שלי, ותיכף הבטיח להגיד לי חסידות ביחידות".

בתרגום חופשי, ר' אייזיק מספר שלמען האמונה הזאת (באחדות ה') הוא התייגע עד מיצוי הנפש ואף הקיא את החלב שינק בקטנותו, וכתב לרבי פתקאות ('צעטליך') עם בקשות לשמוע ביאור על עניין זה. פתקאותיו לא נענו, עד שפעם אחת 'הצליחה' הפתקה שלו והרבי נעתר לבקשתו והבטיח לבאר לו את העניין ביחידות'.

לכל אחד מאיתנו ברור שכמו ר' אייזיק הוא לא יהיה. גם לא כמו ר' ניסן (נעמענוב). ר' ניסן לא היה בעל מדרגה כמו ר' אייזיק, אבל הוא היה קבלת עול'ניק עד הסוף. מסר את כל כולו לעבודת ה'. אינני יודע מה יותר קשה, להיות בעל מדרגה כמו ר' אייזיק או להיות קבלת עול'ניק כמו ר' ניסן... אבל המסלול הוא אותו מסלול. המסלול של ר' אייזיק בדור של אדמו"ר הזקן והמסלול של ר' ניסן, בדור הקודם - חד הוא. להגיע למדרגות שלהם איננו מסוגלים, אבל עלינו לדעת שזה הכיוון וזאת הדרך!
 לחיים לחיים!

אופן הדבר נעשה, אז אני ארשה לעצמי להוסיף מילת הסבר: כשאדמו"ר הזקן דיבר על "ביטול העולמות", הוא דיבר על "ביטול ה'גש העולמות". העולמות עצמם אינם מהווים בעיה, אלא זה שהם נתפסים אצלנו כדבר נוסף. כלומר כולנו מאמינים שהעולם מונהג על ידי ה' ודבוק בו, אבל בעינינו שלנו ובחושנו שלנו הוא נתפס כמצייאות נוספת. ואת ההרגש הזה, צריך לבטל. כלומר לא הכוונה שאין עולם וממילא אפשר לעבור דרך הקיר...

ומספר ר' אייזיק שהקליטה הפנימית של עניין אחדות ה' "התחילה לצמוח ולהתגדל על ידי בנו אדמו"ר הרב שיחי", דהיינו אדמו"ר האמצעי. וכך הוא ממשיך ומתאר במכתבו את שאירע בפועל:

"אחר כך נעשה שהיו שם עשרה אנשים ובתוכם ר' יחזקאל מדרויא. **ומה לי להאריך מענייני התורה שאמר אז, בקיצור: עמדותי מרעיד ולא ידעתי אם הוא יום אם לילה. ואחר כלותו לדבר - כחץ ירה בקרבי אור ותוקף אמונה הנ"ל, עד שנתעורר אז אצלי חפץ לילך לצעוק ברחובות כל זה... חי ה' וחי נפשי שאינני מגזם אפילו דיבור אחד בזה."**

שימו לב לביטויים של ר' אייזיק. "עמדותי מרעיד ולא ידעתי אם הוא יום אם לילה". אצלו זה היה כמו 'יציאת מצרים'. יציאה מאמונה כפי שהייתה במצרים, אמונה מכווצת לאמונה חזקה, ברורה ומוחלטת, שהכל הוא אלוקות. "כחץ ירה בקרבי אור ותוקף אמונה הנ"ל". כל כך חזק חדר בו העניין, "עד שנתעורר אז אצלי חפץ לילך לצעוק ברחובות כל זה". בפשטות זה העניין של הפצת המעיינות. הוא רצה שכל העולם כולו יהיה שותף להכרה ולהרגשה שלו בעניין של אחדות ה'.

למה אנחנו מדברים על ר' אייזיק? לא כי אנחנו מחפשים מדרגות ולא כי אנחנו מחפשים להידמות לר' אייזיק. ממילא אין לנו סיכוי להגיע לדרגה שלו. וכמו שאמר ר' זושא מאניפולי: אינני מתיירא שישאלו אותי בשמים, מדוע לא הייתי כמו משה רבנו, כי כמו משה רבנו ברור שאינני יכול להיות. אבל אני מתיירא שמא ישאלו אותי, מדוע לא הייתי זושא!...

כל אחד מאיתנו מכין את עצמו ויודע מה עליו לעשות כדי להיות קרוב לה'. אין לנו בעיה של חוסר ידיעה. לדעת, אנחנו יודעים היטב מה נדרש מאיתנו. הבעיה היא שמתעצלים. שלא רוצים. וזה גם באמת קשה. קשה כי יש תאוות עולם הזה ולא מוכנים לוותר עליהן...

אבדה שנה?

זו ההזדמנות שלכם להירשם ברגע האחרון
 בלי לאבד את השנה

הירשמו עכשיו למכללה האקדמית הרצוג

תואר ראשון B.Ed. והסבת אקדמים להוראה

תנ"ך | תושב"ע | מחשבת ישראל | לשון | ספרות עברית | לימודי א"י
 היסטוריה | אזרחות | תקשורת | אנגלית | מתמטיקה | מדעי הטבע
 מתמטיקה ומדעי המחשב | גאוגרפיה ולימודי סביבה | חינוך מיוחד

תואר שני M.Ed.

תנ"ך | תושב"ע | מחשבת ישראל | הגות בחינוך היהודי
 ניהול וארגון מערכות חינוך | הוראת המתמטיקה

פיתוח מקצועי ולימודי חוץ

השתלמויות | קורס הדרכת טיולים

קורס דעת מקרא ולכת | תוכניות בית מדרש לנשים

02-9937337

02-9937337

02-9937337

02-9937337

02-9937337

ע"פ שאלה בלעזונג ה' סוף / 054-4530951

הרב יהושע שפירא, ראש ישיבת רמת גן

נרטיב

אני מאוד אוהבת לשמוע שירים, חלקם לא בדיוק 'כשרים'. אני לא מצליחה להבין למה אומרים שזה לא טוב, עלי זה משפיע מצוין.

אם חלילה היית אוכלת מאכל שאינו כשר, היית מסוגלת להרגיש שהוא משפיע עלייך לרעה? והתורה אומרת "ונטמתם בם", שהעבירה מטמטמת לבו של אדם. אין הכוונה שבכוחנו להרגיש, אלא זאת אמת שלימדה אותנו התורה ואנחנו מאמינים בה בכל לב ונפש, בין אם אנו מרגישים ובין אם לא. וכך כל מצוות התורה, אינן תלויות בהרגשת הלב.

אף על פי כן, דווקא בעניין השירים, אם את מרגישה שהם משפיעים עלייך לטובה אולי עלייך לבחון את תחושותייך, מפני שמי שלא זכה לעדן את עצמו עלול לומר על החושך - אור ועל האור - חושך, ולהתיימר להיות מבין את נפשו יותר מכל החכמים שבעולם... נדמה לי שכל אדם שיש בו טיפת כנות יודע שלעיתים דברים שעשו לו מצב רוח טוב גרמו את ההפך, וגם דברים שנראו לו חסרי טעם השפיעו עליו מאוד לטובה.

אני מציב לעצמי מטרות רוחניות אבל נכשל שוב ושוב. איך מוצאים כוח להתחיל להתחלה?

יש ביסוד ההחלטות הרוחניות שלך סיבה טובה, והיא שהמניע להחלטה הוא הרצון להיות צדיק גמור. ויש גם בעיה, מפני שההחלטה אינה לוקחת בחשבון את הקשיים שתפגוש בדרך. אתה מחליט מתוך עצימת עיניים וחוסר סבלנות לעצמך, ולכן ההחלטות לא מותאמות ליכולותיך, ובנוסף הן גורמות קוצר רוח. מפני שכשתגלה שאינך צדיק גמור, תרגיש אבוד לחלוטין: אם אני לא לבן צחור, כנראה שאני שחור משחור.

אדם צריך לבדוק לאילו משימות רוחניות ולכמה זמן הוא יכול להתגייס, באיזה משימות הוא ירגיש תענוג ושמחה שיעזרו לו להמשיך הלאה, וגם לדעת מראש שהקדוש ברוך הוא ברא בנו יצר הרע. איננו יכולים להגיע לדרגת צדיקים גמורים בשיטת "זבנג וגמרנו", ויחד עם זאת כל החלטה טובה שהחלטת וכל מאמץ שעשית אינם חוזרים ריקם, ותזכה על ידם לאור עליון ובעזרת ה' מאמציק ישאו פרי.

מה כל כך מיוחד באכילה של שבת ויום טוב?

במחקר גדול שנעשה בארה"ב על קירוב יהודים ליהדות, בלטו יותר מכל סעודות השבת ויום-טוב. הדבר מלמד שהאווירה של סעודת שבת היא דבר כל כך יוצא דופן, שמי שפוגש אותו מבחוץ מתפעל ממנו יותר מכל עניין יהודי אחר.

אלא שמרוב הרגילות אנחנו לא מודעים עד כמה הדבר יקר. כשם שרק כשנעצום עיניים לאורך זמן נגלה באמת עד כמה הראייה היא דבר חשוב, כך רק אם חס וחלילה ימנעו מאיתנו את העונג המיוחד של סעודת שבת ויום טוב, נרגיש פתאום עד כמה זהו הלב והנשמה של כל השבוע. ואף שגם אם לא היינו מרגישים את מעלתן היינו ממשיכים לערוך אותן מפני שזה רצון ה', ברוך ה' שזיכה אותנו להרגיש בטעם המתוק שהפיוט קורא לו "מעין עולם הבא".

חיגו עכשיו
02-995-0997

ב-11/1
מסתיים
מחרון
ההשקה

קבעו
פגישה
עכשיו

הריזהב

פרויקט חדש ביישוב

נריה
תורני • איכותי • קרוב

הצטרפו לקהילה הצומחת של חריש!

בואו להיות חלק מקהילה דתית, צעירה וחמה.
דירות 5 חדרים גדולות ומרווחות עם נוף מדהים, פתוח לחורשה. רכישה בטוחה מקבלן עם ערבות בנקאית מלאה.
למעלה מ-75 דירות כבר נמכרו!

דירה גדולה למשפחה גדולה

מבצע!
מפרט מפנק לרוכשים כעת!
אסלות תלויות!
ריצוף 80/80 בסלון
וריצוף דמוי פרקט במרפסת!

* המבצע מוגבל בזמן * לפי תקנון החברה

באמונה
בונים לכם קהילה.

הנדסה
יוזמת בנייה נכונה

חריש
לגור בתוך ציור

לפרטים התקשרו:
1-700-500-555